

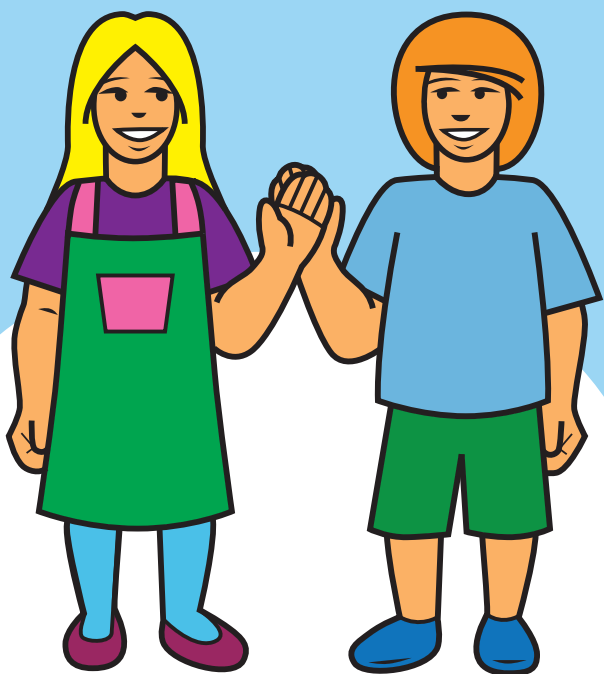
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski

JĘZYK POLSKI NA PLUS

Klasa III

Materiały ćwiczeniowe
służące utrwalaniu wiedzy o języku polskim

Część 6

Zdania
podrzędnie
złożone

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

pracownia
lingwistyki
migowej

JĘZYK POLSKI NA PLUS

Klasa III

Materiały ćwiczeniowe
służące utrwalaniu wiedzy o języku polskim

Część 6

Materiały ćwiczeniowe służące utrwalaniu wiedzy o języku polskim
Materiał ćwiczeniowy dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności
w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszących, słabostyszących,
z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją

ISBN: 978-83-65981-98-1 (całość)

ISBN: 978-83-66534-07-0 (część 6)

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

pracownia
lingwistyki
migowej

Język polski na plus. Klasa 3. Materiał ćwiczeniowy dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją. Część 6

Opracowano z wykorzystaniem:

Nasz język polski. Książka pomocnicza do wczesnoszkolnej edukacji językowej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (redaktorzy merytoryczni: Paweł Rutkowski i Piotr Mostowski, autorka: Agata Hącia, wykonawca: Pracownia Lingwistyki Migowej, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski), Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2014

Nasz język polski 2.1. Książka pomocnicza do wczesnoszkolnej edukacji językowej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (redaktorzy merytoryczni: Paweł Rutkowski i Piotr Mostowski, autorki: Agata Hącia, Emilia Danowska-Florczyk, wykonawca: Pracownia Lingwistyki Migowej, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski), Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2015

Nasz język polski 2.2. Książka pomocnicza do wczesnoszkolnej edukacji językowej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (redaktorzy merytoryczni: Paweł Rutkowski i Piotr Mostowski, autorzy: Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, wykonawca: Pracownia Lingwistyki Migowej, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski), Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2016

Nasz język polski 3.1. Książka pomocnicza do wczesnoszkolnej edukacji językowej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (redaktorzy merytoryczni: Paweł Rutkowski i Piotr Mostowski, autorzy: Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, wykonawca: Pracownia Lingwistyki Migowej, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski), Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2016

Nasz język polski 3.2. Książka pomocnicza do wczesnoszkolnej edukacji językowej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (redaktorzy merytoryczni: Paweł Rutkowski i Piotr Mostowski, autorzy: Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, wykonawca: Pracownia Lingwistyki Migowej, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski), Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2017

Materiał ćwiczeniowy wykonany został ze środków i na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej.

Wykonawca materiału ćwiczeniowego:

Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28,
00-927 Warszawa

Autorzy:

Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski

Ilustracje:

Paweł Kludkiewicz

Recenzenci:

recenzja surdopedagogiczna, recenzja językowa – dr Justyna Kowal
recenzja w zakresie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji – Agnieszka Pilch

Redaktorzy merytoryczni:

Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Redaktor językowa:

Emilia Danowska-Florczyk

Skład i łamanie:

Beata Czapska

Kierownik zespołu:

Paweł Rutkowski

Rok opracowania: 2019

Spis treści

4–7 **Wstęp**

Zaimek który w mianowniku

8–29 **Projekt, który robimy razem**

Zaimek który w dopełniaczu

30–49 **Problemy, których się nie spodziewałem**

Zaimek który w narzędniku

50–71 **Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy**

Zaimek który w miejscowniku

72–87 **Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać**

90–95 **Powtórzenie**

96–98 **Odpowiedzi**

Wstęp

Język polski na plus jest publikacją przygotowaną z myślą o wsparciu nauczania dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: dzieci niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją. Zaproponowane w niej ćwiczenia mogą być wykorzystywane szczególnie w edukacji wczesnoszkolnej do usystematyzowania wiedzy o języku.

Jest to już szósta z serii książka (po *Język polski na plus 1* – koncentrującej się na zagadnieniach dotyczących rzeczowników i przymiotników, *Język polski na plus 2* – skupionej na ćwiczeniach wokół czasowników, *Język polski na plus 3* – przybliżającej system przyimkowy polszczyzny, *Język polski na plus 4* poświęconej tworzeniu zdań oraz *Język polski na plus 5* o zdaniach współrzędnie złożonych) podporządkowana ćwiczeniom gramatycznym. Książka poświęcona jest tworzeniu zdań podrzędnie złożonych, w szczególności przydawkowych. Kolory zastosowane w ćwiczeniach na oznaczanie części zdania są spójne z kolorami używanymi w serii *Zeszytów piktogramów* oraz tomów kart pracy (zestaw zaadaptowanych materiałów do podręczników *Szkolni przyjaciele*, *Nasz elementarz*, *Nasza szkoła*). Tym samym dostępny jest obszerny materiał leksykalny, który może być wykorzystywany w ćwiczeniach, a który odpowiada kolejnym omawianym tematom w klasie trzeciej.

Mamy nadzieję, że liczne ćwiczenia o zróżnicowanej formie posłużą uczniom i nauczycielom i staną się codzienną pomocą dydaktyczną w nauczaniu języka polskiego.

Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski

Przydatna literatura

J. Błęszyński, *Czy echolalia w autyzmie jest problemem komunikacyjnym?* [w:] *Autyzm na granicy zrozumienia*, red. B. Winczura, Kraków 2009.

E. Dźwierzynska, *Sposoby optymalizacji przyswajania materiału leksykalnego w procesie nauczania języka obcego*, Rzeszów 2012.

M. Grycman, K. Kaniecka, *O wczesną stymulację umiejętności komunikacyjnych dzieci niepełnosprawnych*, „Scholasticus” 1993, nr 2.

W. Hajnicz, A. Konieczna, *Diagnozowanie kompetencji dzieci w procesie edukacyjnym*, Warszawa 2013.

P. Jurkiewicz, B. Rola, *Model pracy z uczniem upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim* [w:] *Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe*, cz. 2, Warszawa 2010.

B.B. Kaczmarek, *Nie jak, ale dlaczego? O własnym języku dzieci z autyzmem* [w:] *Autyzm na granicy zrozumienia*, red. B. Winczura, Kraków 2009.

B.L.J. Kaczmarek, *Mózgowa organizacja mowy*, Lublin 1995.

J. Kowal, *Głusi jako uczący się języka polskiego jako obcego – „Milczący cudzoziemcy” – wyzwanie współczesnej glottodydaktyki?* [w:] *Nowe perspektywy w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, t. 2, red. K. Pluskota, K. Tarczyńska, Toruń 2011.

P. Lewiński, *Grammatica teorico pratica della lingua polacca*, Neapol 2004.

K. Markiewicz, *Autystyczne spektrum zaburzeń a dysfunkcje semantyczno-pragmatyczne* [w:] *Dzieci z zaburzeniami łączonymi: trudne ścieżki rozwoju*, red. B. Winczura, Kraków 2012.

M. Michalik, *Diagnozowanie kompetencji lingwistycznej ucznia szkoły specjalnej: ujęcie lingwoedukacyjne*, Kraków 2006.

M. Michalik, *Kompetencja składniowa w normie i w zaburzeniach: ujęcie integrujące*, Kraków 2011.

M. Młynarska, *Autyzm w ujęciu psycholingwistycznym: terapia dyskursywna a teoria umysłu*, Wrocław 2008.

M. Pasięka, *Język polski dla cudzoziemców*, Wrocław 2011.

M. Piszczek, *Stosowanie narracji w terapii dzieci z autyzmem* [w:] *Autyzm na granicy zrozumienia*, red. B. Winczura, Kraków 2009.

E. Szeląg, *Różnice indywidualne a mózgowo mechanizmy mowy. Przegląd badań własnych*, „Logopedia” 1996, nr 23.

A. Szeluga, *Miejsce dydaktyki języków obcych we współczesnych badaniach językoznawczych. Wybrane aspekty* [w:] *Dydaktyka języków obcych w świetle współczesnych teorii lingwistycznych*, Włocławek 2008.

P. Tomaszewski, *Polski Język Migowy – mity i fakty*, „Poradnik Językowy” 2004, z. 6.

Afazja: z lingwistycznych badań empirycznych, t. 2, wybór: M. Przybysz-Piwko, Warszawa 1993.

Diagnoza różnicowa zaburzeń komunikacji językowej, Nowa Logopedia, t. 3, red. M. Michalik, A. Siudak, Z. Orłowska-Popek, Kraków 2012.

Mózgowe porażenie dziecięce. Problemy mowy. Diagnozowanie i postępowanie usprawniające, red. H. Mierzejewska, M. Przybysz-Piwko, Warszawa 1997.

Rozwój poznawczy i rozwój językowy dzieci z trudnościami w komunikacji werbalnej. Diagnozowanie i postępowanie usprawniające, red. H. Mierzejewska, M. Przybysz-Piwko, Warszawa 1997.

Studia nad kompetencją językową i komunikacją niesłyszących, red. M. Świdziński,

T. Gałkowski, Warszawa 2003.

E. Sobol, *Ilustrowany słownik języka polskiego*, Kraków 1999.

I. Stempek, A. Stelmach, S. Dawidek, A. Szymkiewicz, *Polski, krok po kroku 1*, Kraków 2013.

M. Szelc-Mays, E. Rybicka, *Słowa i słówka*, Kraków 2006.

M. Szelc-Mays, *Nowe słowa – stare rzeczy*, Kraków 2012.

Dodatkowe inspiracje glottodydaktyczne

B. Bartnicka, H. Satkiewicz, *Gramatyka języka polskiego dla cudzoziemców*, Warszawa 1990.

B. Bartnicka, *Uczymy się polskiego: podręcznik języka polskiego dla cudzoziemców, cz. 2: Komentarz językowy, ćwiczenia*, Warszawa 1998.

M. Gołkowski, A. Kiermut, M. Kuc, M. Majewska-Meyers, *Gdybym znał dobrze język polski...*, Warszawa 1997.

M. Kita, *Wybieram gramatykę*, Katowice 1998.

J. Machowska, *Gramatyka? Ależ tak! Ćwiczenia gramatyczne dla poziomu A2*, Kraków 2011.

J. Machowska, *Gramatyka? Dlaczego nie?! Ćwiczenia gramatyczne dla poziomu A1*, Kraków 2010.

L. Madelska, *Odkrywamy język polski*, Kraków 2013.

M. Małolepsza, A. Szymkiewicz, *Hurra!!! Po polsku 1*, Kraków 2014.

A. Rabiej, *Lubię polski! cz. 1.*, Kraków 2009.

A. Seretny, *A co to takiego? Obrazkowy słownik języka polskiego*, Kraków 2008.

A. Seretny, E. Lipińska, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków 2005.

E. Sobol, *Ilustrowany słownik języka polskiego*, Kraków 1999.

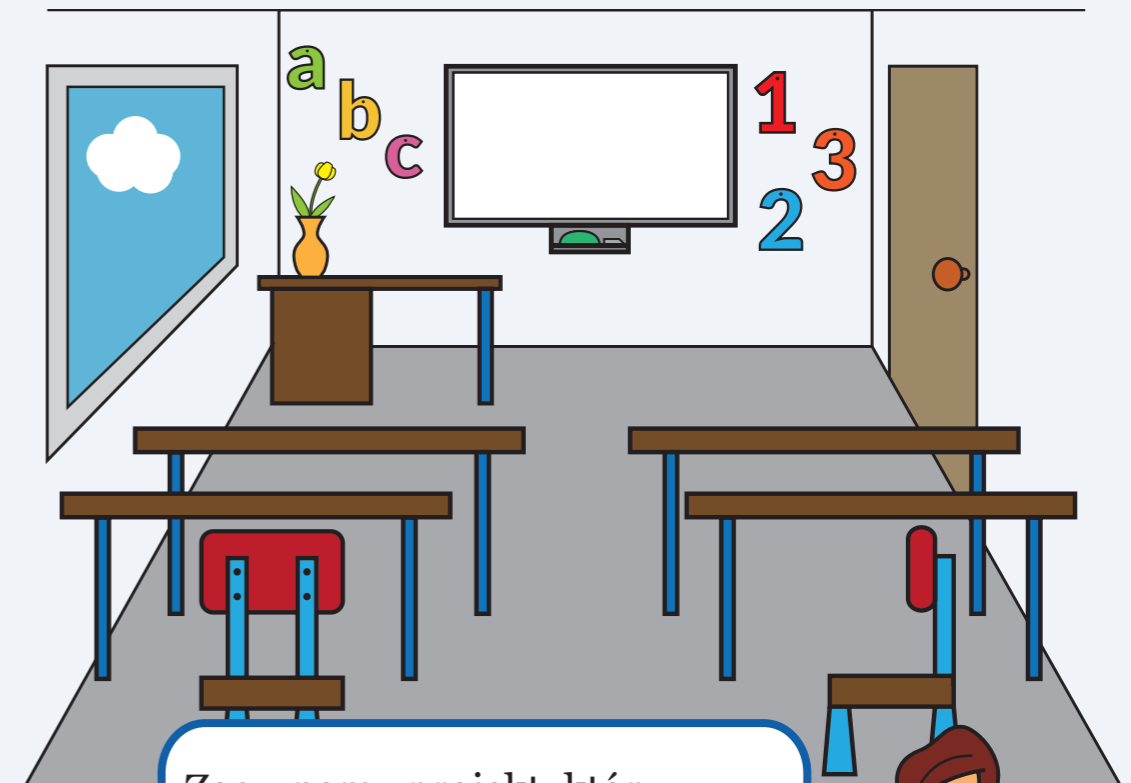
I. Stempek, A. Stelmach, S. Dawidek, A. Szymkiewicz, *Polski, krok po kroku 1*, Kraków 2013.

M. Szelc-Mays, E. Rybicka, *Słowa i słówka*, Kraków 2006.

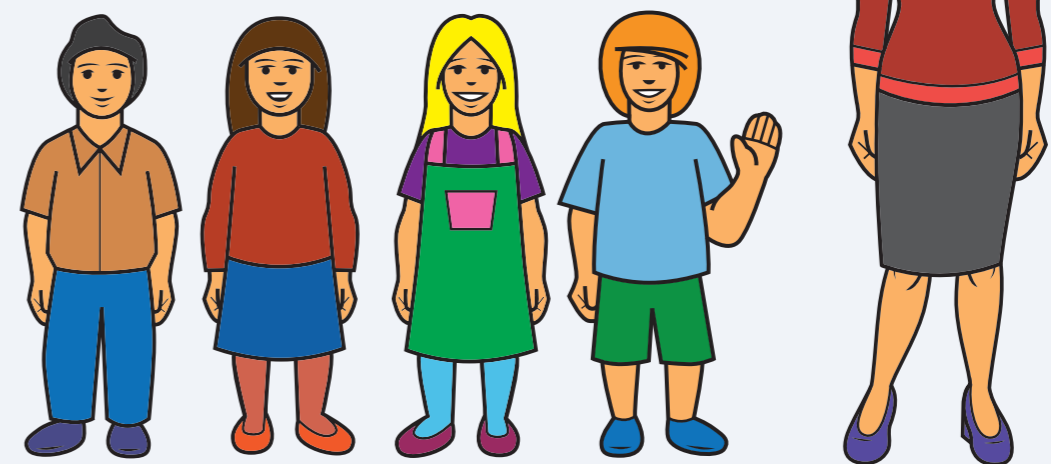
M. Szelc-Mays, *Nowe słowa – stare rzeczy*, Kraków 2012.

CZĘŚĆ I

Projekt, który robimy razem

Zaczynamy projekt, który
będziemy realizować w grupach.

Projekt, który robimy razem

W naszej klasie zaczynamy projekt, który będziemy robić w grupach. Będziemy robić gazetkę, którą wydrukujemy. Podzielimy się na zespoły, które przygotowują różne teksty i zdjęcia. Temat projektu to zawody przyszłości. Pierwsza grupa napisze tekst, który wstawimy na stronę tytułową. Druga grupa przeprowadzi wywiady, które będą w środku gazetki. Trzecia grupa zrobi zdjęcia, które będą obok tekstów. Czwarta grupa wymyśli tytuły. Tytuły będą na początku tekstów.

Pani Ania, która wymyśliła projekt, wydrukuje gazetkę. Cały projekt obejrzą rodzice, którzy dostaną gazetki w szkole.

1. Czy te zdania są prawdziwe? Zakreśl TAK lub NIE.

1) Klasa Helenki będzie robić plakat.

TAK NIE

2) Pierwsza grupa napisze tekst.

TAK NIE

3) Trzecia grupa przeprowadzi wywiady.

TAK NIE

4) Tytuły będą na początku tekstów.

TAK NIE

5) Projekt wymyśliła Helenka.

TAK NIE

6) Tematem projektu są zawody z przeszłości.

TAK NIE

7) Rodzice nie dostaną gazetek.

TAK NIE

Projekt, który robimy razem

2. Połącz.

Pierwsza grupa napisze tekst,

Czwarta grupa wymyśli tytuły,

Podzielimy się na zespoły,

W klasie zaczynamy projekt,

Cały projekt obejrzą rodzice,

który

które

którzy

które

który

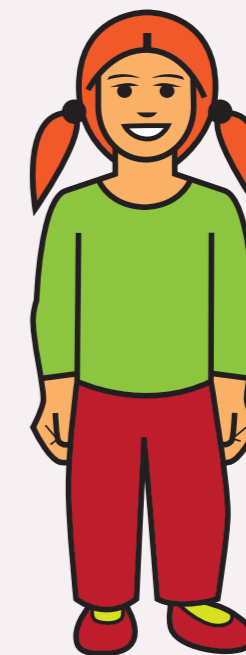
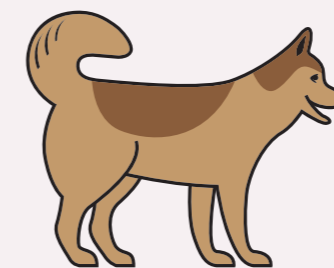
będziemy robić w grupach.

przygotują różne teksty i zdjęcia.

będą na początku tekstów.

dostaną gazetki w szkole.

wstawimy na stronę tytułową.

Projekt, który robimy razem

3. Zamień zdanie według wzoru.

1) Podzielimy się na zespoły, które przygotowują różne teksty i zdjęcia.

...*Podzielimy...się...na...zespoły.* ...

...*Zespoły...przygotują...różne...teksty...i...zdjęcia.* ...

2) Pierwsza grupa napisze tekst, który wstawimy na stronę tytułową.

Pierwsza grupa

Tekst

3) Trzecia grupa zrobi zdjęcia, które będą obok tekstów.

Trzecia grupa

Zdjęcia

4) Druga grupa przeprowadzi wywiady, które będą w środku gazetki.

Druga grupa

Wywiady

5) Czwarta grupa wymyśli tytuły, które będą na początku tekstów.

.....

.....

6) Cały projekt obejrzą rodzice, którzy dostaną gazetki w szkole.

.....

.....

7) Będziemy robić gazetkę, którą wydrukujemy.

.....

.....

Projekt, który robimy razem

4. Uzupełnij zdania w czasie przeszłym.

1) W naszej klasie **MIEĆ** projekt, który **(my) ROBIĆ** w grupach.

2) Pani Ania, która **WYMYŚLIĆ** projekt, **WYDRUKOWAĆ** gazetkę.

3) Cały projekt **(my) PRZEDSTAWIĆ** rodzicom, którym **(my) DAĆ** gazetki w szkole.

4) Pierwsza grupa **NAPISAĆ** tekst, który **WSTAWIĆ** na stronę tytułową.

5) Druga grupa **PRZEPROWADZIĆ** wywiady, które **BYĆ** w środku gazetki.

6) Trzecia grupa **ZROBIĆ** zdjęcia, które

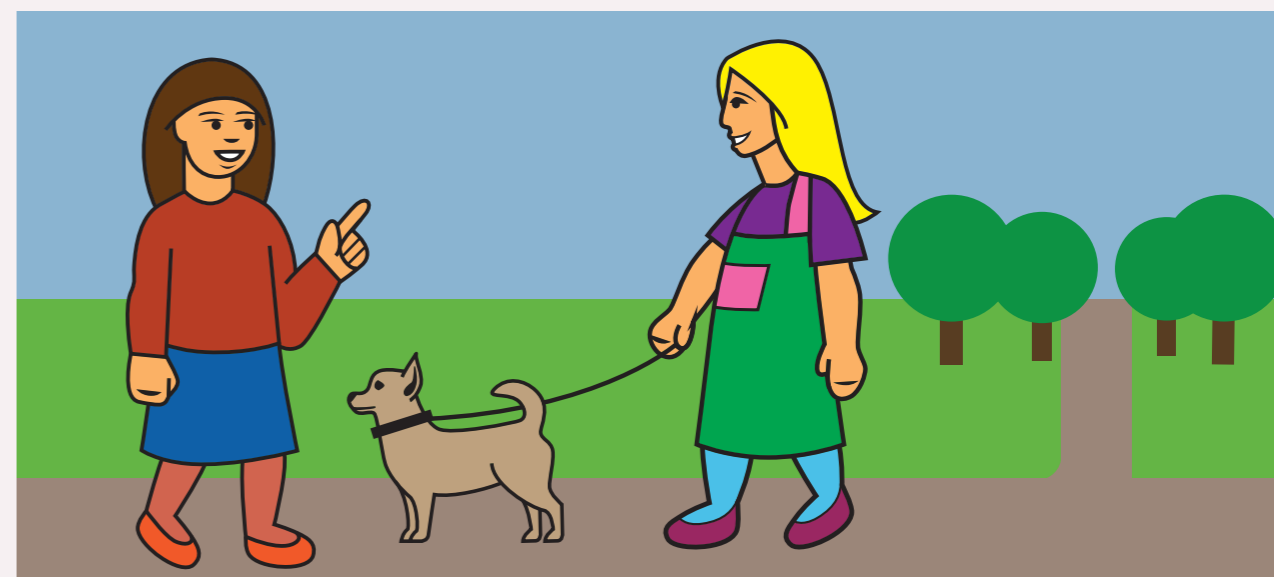
BYĆ obok tekstów.

7) Cały projekt **OBEJRZEĆ** rodzice, którzy

DOSTAĆ gazetki.

8) Czwarta grupa **WYMYŚLIĆ** tytuły, które

BYĆ na początku tekstów.

Projekt, który robimy razem

				
który	która	które	którzy	które
To jest projekt, który robimy w grupach.	To jest pani Ania, która wymyśliła projekt.	To jest zdjęcie, które wstawimy do tekstu.	To są rodzice, którzy dostaną gazetkę.	To są dzieci, które przygotowały projekt.

5. Uzupełnij zdania według wzoru

- Lubię czytać opowieści, ...*które*... dzieją się w dawnych czasach.
- Pan Adam, jest dyrektorem szkoły, pojechał na wycieczkę.
- Na przystanku spotkałem panią, pracuje w szkolnej bibliotece.
- Mama wzięła na ręce dziecko, płakało.
- Zbieram naklejki z piłkarzami, strzelają dużo goli.
- Dziewczynki, występowały w przedstawieniu, miały białe bluzki i czerwone spódniczki.

Projekt, który robimy razem

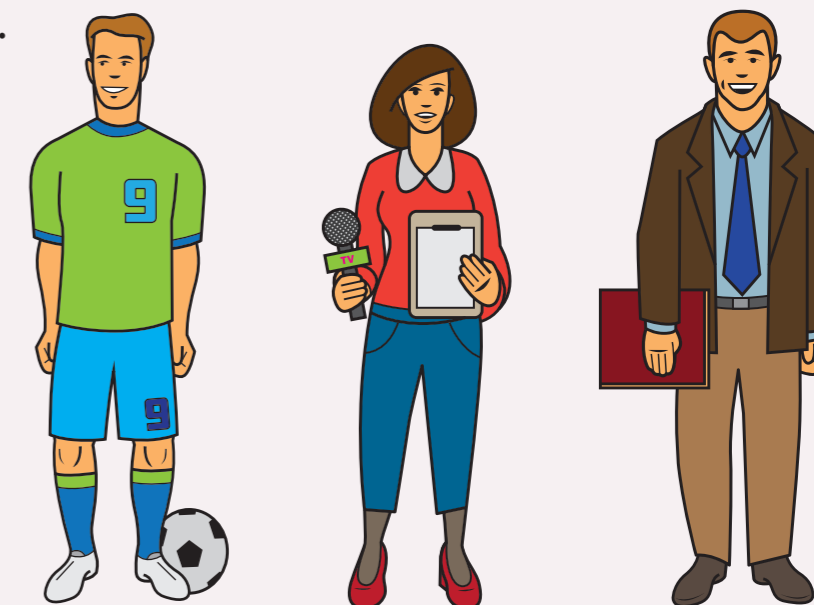
6. Wstaw z ramki.

klasy, park, dziennikarz, książka, boisko, aktorami, morze

- 1) To jest znany ...*dziennikarz*..., który przeprowadza wywiady w telewizji.
- 2) To jest, która opowiada o kosmosie.
- 3), które wygrały w konkursie, dostały medale.
- 4) W wakacje pojechaliliśmy nad, które było bardzo zimne.
- 5) Spotkaliśmy się z, którzy zagraли w znanym filmie.
- 6) Obok domu Helenki jest, który ma wiele atrakcji.
- 7) W parku jest, które służy nam do gier i zabaw.

7. Uzupełnij zdania.

- 1) Mężczyzna, ..*który*.. pracuje w gazecie, jest dziennikarzem.
- 2) Kobieta, pracuje w gazecie, jest dziennikarką.
- 3) Mężczyzna, pracuje w szkole, jest nauczycielem.
- 4) Kobieta, pracuje w szkole, jest nauczycielką.
- 5) Kobiety, grają w koszykówkę, są koszykarkami.
- 6) Mężczyźni, grają w piłkę nożną, są piłkarzami.

Projekt, który robimy razem

8. Ułóż zdania.

1) są / mama / robi / kanapki / pyszne / które

– ...*Kanapki, które robi mama, są pyszne.* ...

– ...*Mama robi kanapki, które są pyszne.* ...

2) wiersze / ten / są / które / napisał / poeta / nudne

–

.....

–

.....

3) książki / podróżach / które / o / opowiadają / dziadek / czyta

–

.....

–

.....

4) zdjęcia / w / salonie / tata / zrobił / które / są

–

.....

–

.....

5) napisała / do / gazety / tekst / Helenka / trafił / który

–

.....

–

.....

6) uczniowie / wysocy / którzy / są / w / koszykówkę / grają

–

.....

–

.....

7) za / tydzień / wycieczka / będzie / która / ciekawie /
zapowiada się

–

.....

–

.....

Projekt, który robimy razem

9. Narysuj i napisz według wzoru.

1) Dzieci grają w piłkę. Dzieci są uśmiechnięte.

..Dzieci,...które...grają...w...piłkę,...są...uśmiechnięte. ...

2) Superbohater nosi czerwony strój. Superbohater złapał złodzieja.

.....

Projekt, który robimy razem

3) Astronaucci wylądowali na Księżycu. Astronaucci trzymają flagę.

.....

4) Piosenkarka śpiewa na scenie. Piosenkarka trzyma na ramieniu papugę.

.....

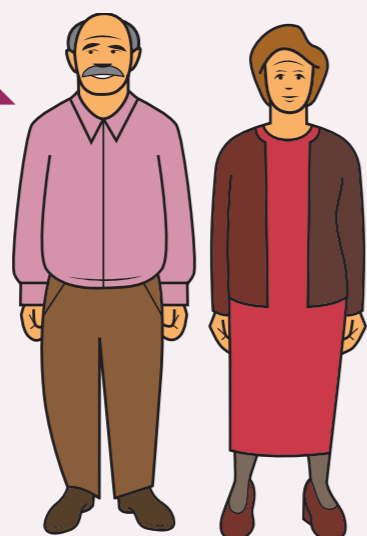

Projekt, który robimy razem

10. Wybierz poprawną formę.

1)

Czy możesz podać mi książkę, **która/który/które** leży na stole?

Na stole, **który/która/które** jest w kuchni czy w salonie?

2)

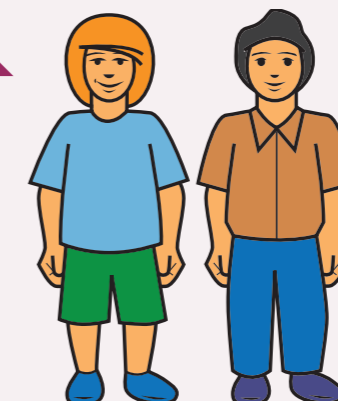
Przeczytałam biografie Polek, **który/która/które** dostały Nagrodę Nobla.

Lubię historie Polaków, **który/które/którzy** odnieśli sukces.

3)

Franku, to komiks, **który/która/które** znalazłem na boisku. Czy to twój komiks?

Nie, to komiks dziewczynek, **który/która/które** bawiły się na boisku.

4)

Czy podobają ci się łyżwy, **który/która/które** dostałaś na urodziny?

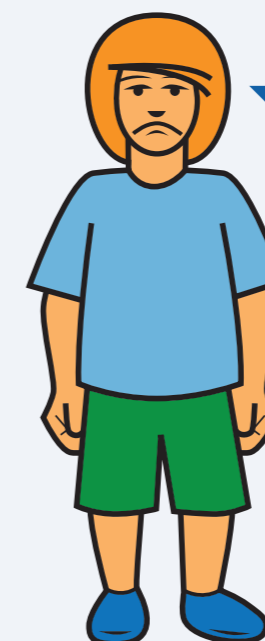

Tak. Będę dużo trenować na lodowisku, **który/którzy/które** jest obok szkoły.

CZĘŚĆ II

Problemy, których się nie spodziewałem

W projekcie mam
dużo problemów,
których sam nie
rozwiążę.

Problemy, których się nie spodziewałem

Minął już miesiąc projektu. Projekt jest bardzo trudny. Dostałem zadanie, którego nie lubię.

Muszę zrobić wywiad z panią Hanią, której nie znam. Przygotowałem sobie pytania w zeszycie, którego teraz nie mogę znaleźć. Helenka zabrała aparat, którego potrzebuję do zdjęć. Kolega, od którego chciałem pożyczyć aparat, rozchorował się. Na szczęście w sobotę byłem u dziadków, których dawno nie widziałem. Aparat pożyczyła mi babcia, u której od razu zrobiłem kilka zdjęć. Z dziadkiem ułożyliśmy pytania, których nauczyłem się na pamięć.

1. Podkreśl poprawną odpowiedź.

1) Kto zabrał aparat?

Helenka Wojtek dziadek

2) Od kogo Wojtek pożyczył aparat?

od Helenki od dziadka od babci

3) Gdzie Wojtek przygotował pytania?

w komputerze w zeszycie w książce

4) Gdzie Wojtek zrobił zdjęcia?

w szkole w domu u babci

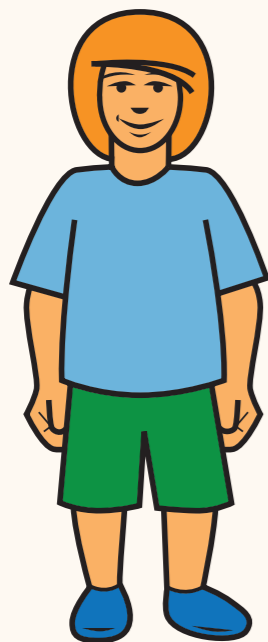
5) Z kim Wojtek musi zrobić wywiad?

z panią Hanią z babcią z dziadkiem

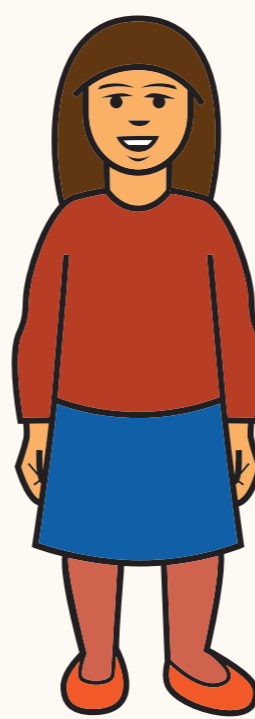
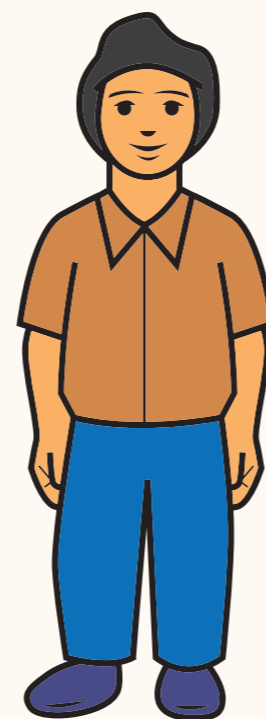
Problemy, których się nie spodziewałem

2. Połącz.

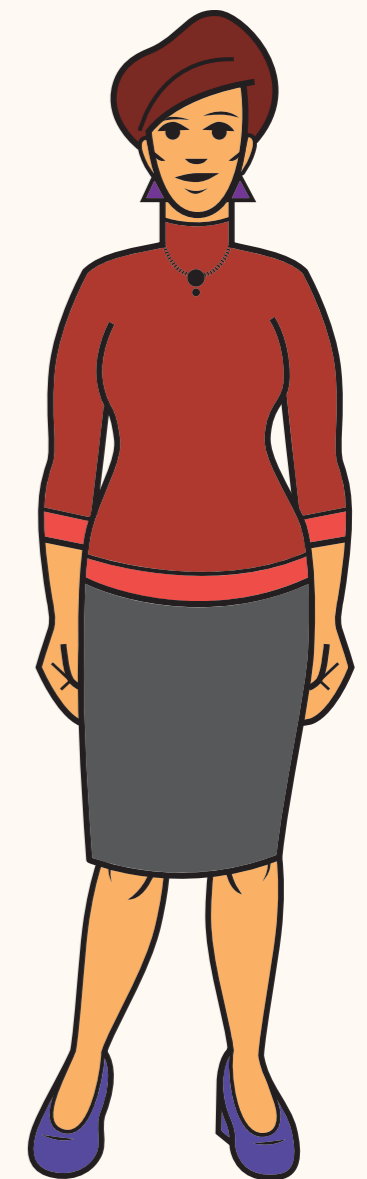
Przygotowałem pytania w zeszycie,
Helenka zabrała mi aparat,
Muszę zrobić wywiad z panią Hanią,
Byłem u dziadków,
Aparat pożyczyła mi babcia,

której
których
u której
którego
którego

potrzebuję do zdjęć.
nie znam.
teraz nie mogę znaleźć.
zrobiłem kilka zdjęć.
dawno nie widziałem.

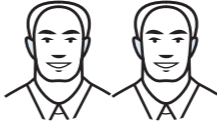

PORÓWNAJ:

Muszę zrobić wywiad z panią Hanią. Nie znam **pani Hani**.

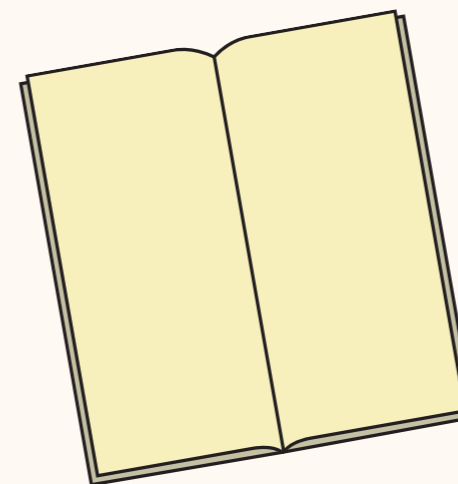
Muszę zrobić wywiad z panią Hanią, **której** nie znam.

Problemy, których się nie spodziewałem

				
którego	której	którego	których	
To jest projekt, którego nie umiemy zrobić.	To jest pani Ania, której nigdy nie zapomnimy.	To jest zdjęcie, którego nie wstawimy do tekstu.	To są panowie, których nie znamy.	To są dzieci, których nie było w szkole.

3. Dokończ zdania według wzoru.

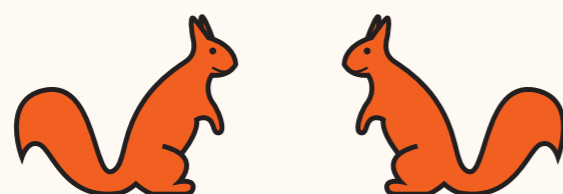
- 1) Wojtek dostał zadanie, ...*którego*...*nie*...*lubi*. ...
- 2) Wojtek musi zrobić wywiad z panią Hanią,
- 3) Wojtek przygotował pytania w zeszycie,
- 4) W sobotę Wojtek był u dziadków,
- 5) Wojtek ułożył z dziadkiem pytania,

Problemy, których się nie spodziewałem

4. Uzupełnij zdania.

- 1) Znalazłem komiks, ...*którego*... długo szukałem.
- 2) Klasówka, się bałem, była łatwa.
- 3) W kinie spotkałem kolegę, nie lubię.
- 4) Muszę zapisać w zeszycie daty, jeszcze się nie nauczyłem.
- 5) Koleżanka pożyczyła mi farby, zapomniałem przynieść do szkoły.
- 6) Na stronie było zdjęcie, potrzebowałem do projektu.
- 7) To jest piosenka, słucham codziennie.

5. Wybierz poprawną formę.

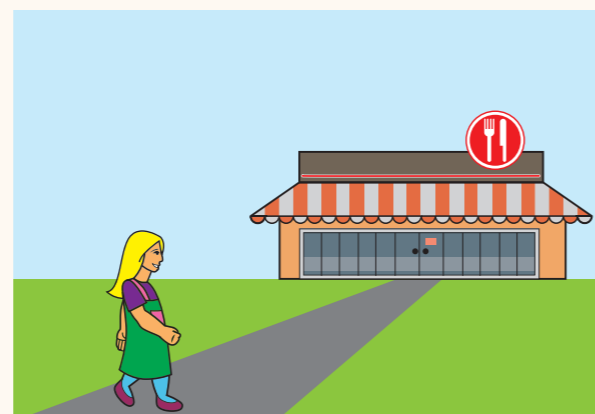
- 1) Wiewiórka siedzi na drzewie, **obok/przy/do** którego stoi ławka.
- 2) Babcia, **do/u/od** której spędziłem wakacje, przyjeżdża do nas za tydzień.
- 3) Dziadek dał mi radę, **na/w/bez** której nie rozwiązałem zadania.
- 4) Wełna to materiał, **bez/z/obok** którego robi się rękawiczki.
- 5) Krzysiek i Piotrek to przyjaciele, **do/u/przy** których jedziemy na ferie.
- 6) Koleżanka, **do/od/u** której pożyczyłem album, jest bardzo sympatyczna.

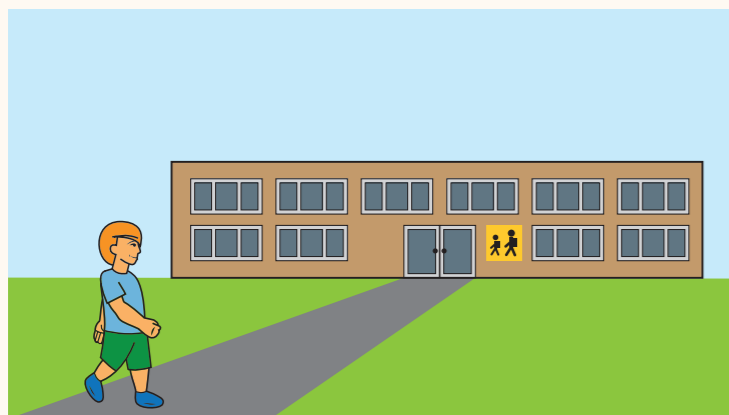
Problemy, których się nie spodziewałem

6. Podpisz rysunki.

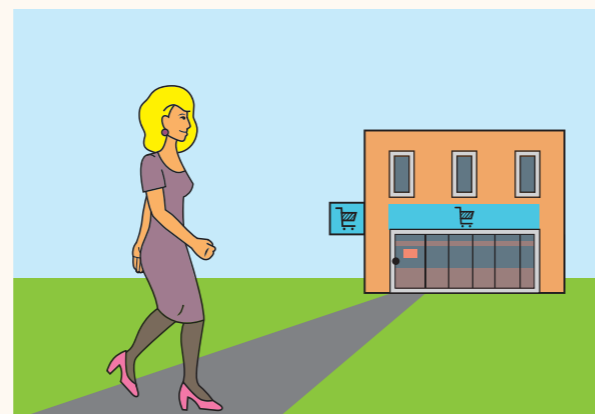
1) To jest ...*restauracja*...,
...*do...której*... idzie Helenka.

2) To jest,
..... idzie Wojtek.

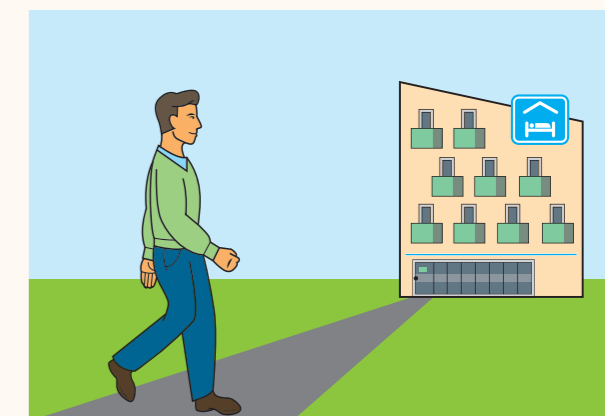
3) To jest,
..... idzie mama.

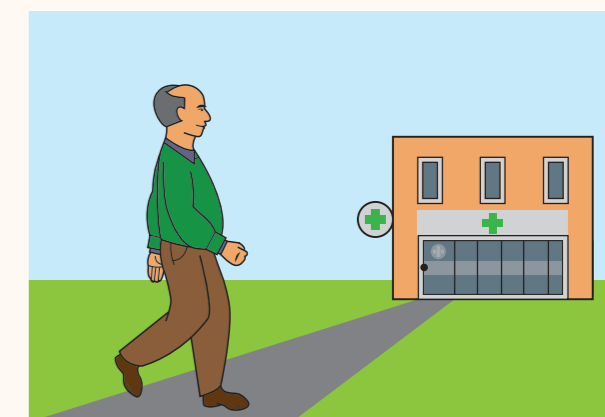
4) To jest,
..... idzie tata.

6) To jest,
..... idzie dziadek.

5) To jest,
..... idzie babcia.

Problemy, których się nie spodziewałem

7. Napisz zdania według wzoru

1) Helenka zabrała aparat.

Wojtek potrzebuje aparatu.

...Helenka...zabrała...aparat,...którego...potrzebuje...Wojtek. ...

2) Wojtek dostał zadanie.

Wojtek nie lubi zadania.

.....
.....

3) Muszę zrobić wywiad z panią Hanią.

Nie znam pani Hani.

.....
.....

4) Dzieci przygotowały pytania w zeszycie.

Dzieci nie mogą znaleźć zeszytu.

.....
.....

5) W sobotę byliśmy u dziadków.

Dawno nie widzieliśmy dziadków.

.....
.....

6) Pożyczyłeś aparat od kolegi.

Zrobiłeś u kolegi kilka zdjęć.

.....
.....

7) Ułożyliście pytania.

Nauczyliście się pytań na pamięć.

.....
.....

Problemy, których się nie spodziewałem

8. Napisz zdania według wzoru.

1) – Helenka szuka ...*długopisu*. ...

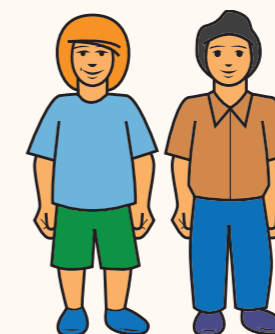
– To jest długopis, ...*którego*... szuka Helenka.

2) – Wojtek szuka

– To jest piłka, szuka Wojtek.

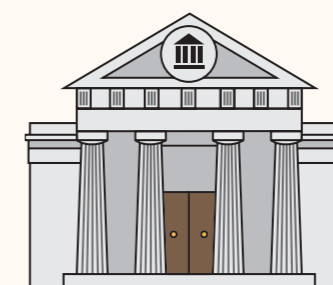
3) – Babcia szuka

– To są okulary, szuka babcia.

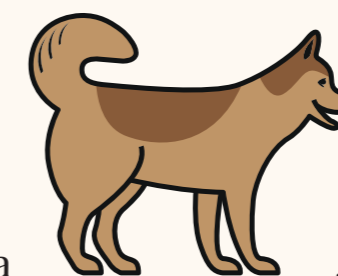
4) – Pani Ania szuka

– To są chłopcy, szuka pani Ania.

5) – Dziadek szuka

– To jest muzeum, szuka dziadek.

6) – Paweł szuka

– To jest pies, szuka Paweł.

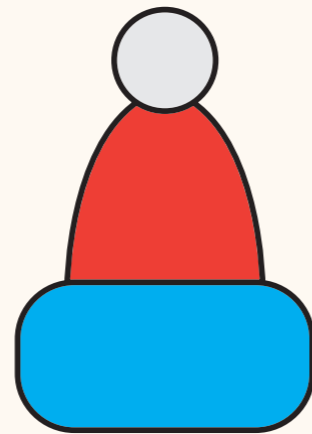
Problemy, których się nie spodziewałem

9. Uzupełnij SMS-y.

1)

Cześć, mam czapkę, ..*której*.. szukałeś!

Dzięki. Spotkajmy się w parku, obok mieszkaś.

3)

Na obiad będzie zupa pomidorowa.

To zupa, akurat bardzo nie lubię. :(

4)

Gdzie jesteście?

Czekamy przy schodach, obok jest bankomat.

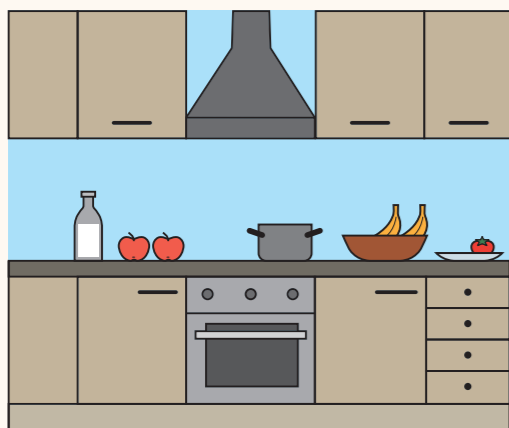
2)

Ratunku! Gdzie zostawiłaś klucze, potrzebuję?

Na stole w kuchni.

5)

Na stole babcia zostawiła list, zapomniała wysłać. Proszę po szkole idź na pocztę.

Problemy, których się nie spodziewałem

10. Podpisz obrazki.

1)

Potrzebuję nowego samochodu.

2)

Potrzebuję mocnej kawy.

3)

Szukam skradzionego roweru.

4)

Pracuję obok dużego hotelu.

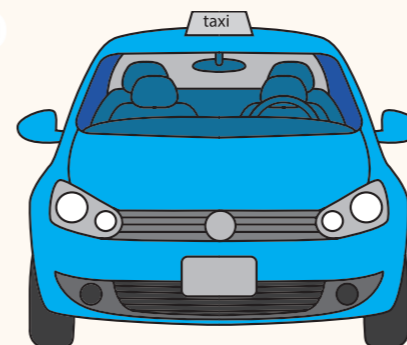

5)

Codziennie chodzę do szkoły.

3)

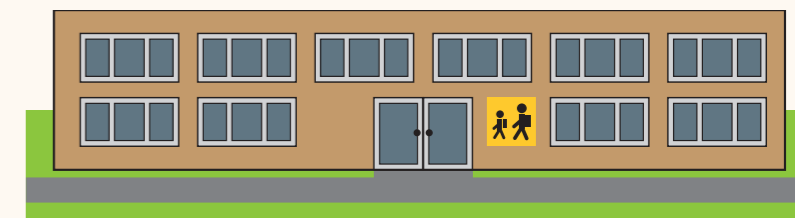
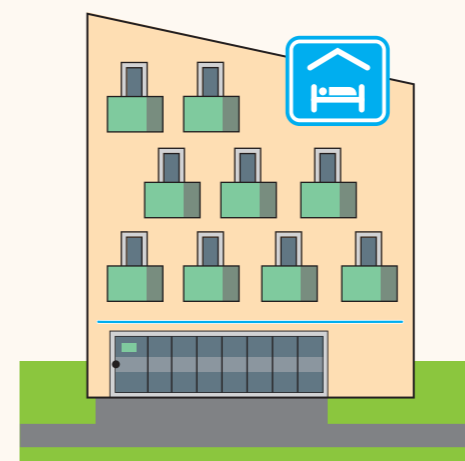

...To...jest...nowy...samochód,...
...którego...potrzebuje...taksówkarz. ...

4)

.....
.....

.....
.....

.....
.....

CZĘŚĆ III

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

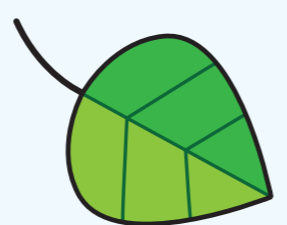
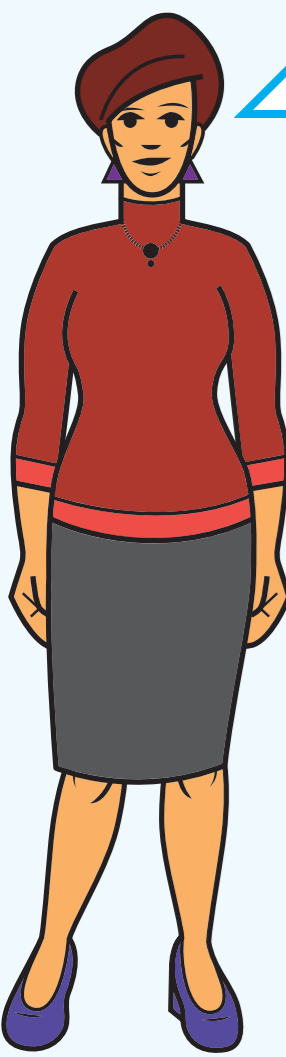
1. Uzupełnij teksty wyrazami z ramki.

z którym, między którymi, nad którym, którym, pod którym, z którymi, przed którym

Projekt, ...*nad...którym*... ostatnio ciężko pracowaliśmy, jest prawie skończony. Wykonywaliśmy nawet takie zadania, były problemy. Teraz musimy złożyć całość.

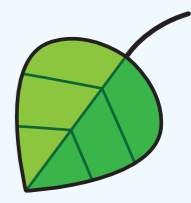
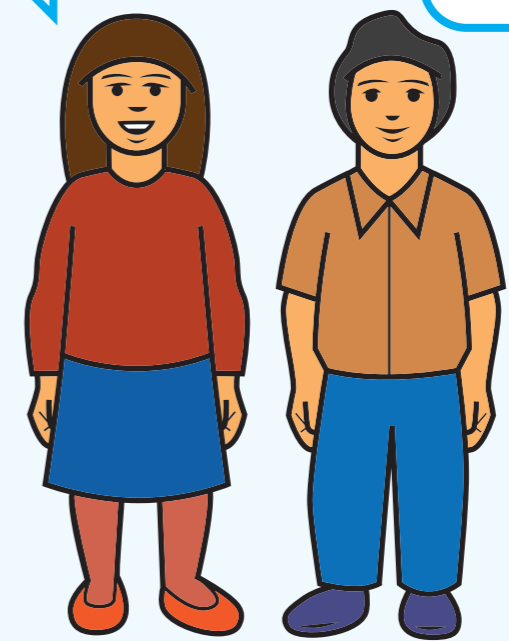
Przyniosłam tekst, będą twoje zdjęcia.

A może dodamy więcej zdjęć, wstawimy twój tekst?

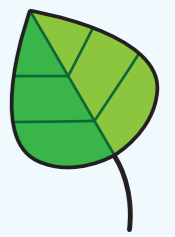
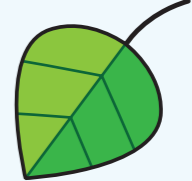
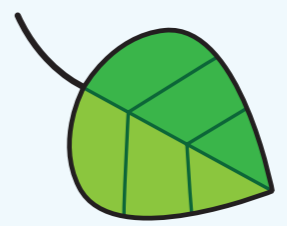

Przeprowadziłam ciekawy wywiad. Tutaj jest zdjęcie profesora, rozmawiałam.

Proponuję tutaj dać twój wywiad, wstawimy tekst z encyklopedii.

A ja napisałem tekst o kosmosie, bardzo się interesuję.

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

PORÓWNAJ:

Uczniowie wykonywali zadania. **Z zadaniami** były problemy.

Uczniowie wykonywali zadania, **z którymi** były problemy.

2. Połącz zdania.

1) Uczniowie wykonywali nawet takie zadania,

2) Wojtek chce dodać więcej zdjęć,

3) Zosia przyniosła zdjęcie profesora,

4) Franek proponuje wstawić tekst z encyklopedii,

5) Chłopiec napisał tekst o kosmosie,

6) Uczniowie kończą już projekt,

którym

nad którym

nad którym

z którym

z którymi

między którymi

przeprowadziła wywiad.

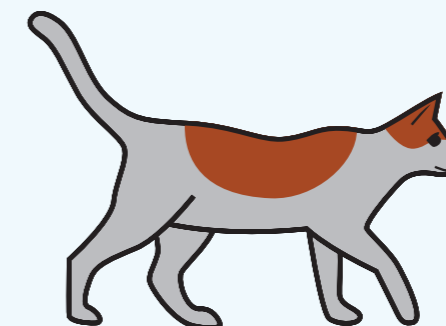
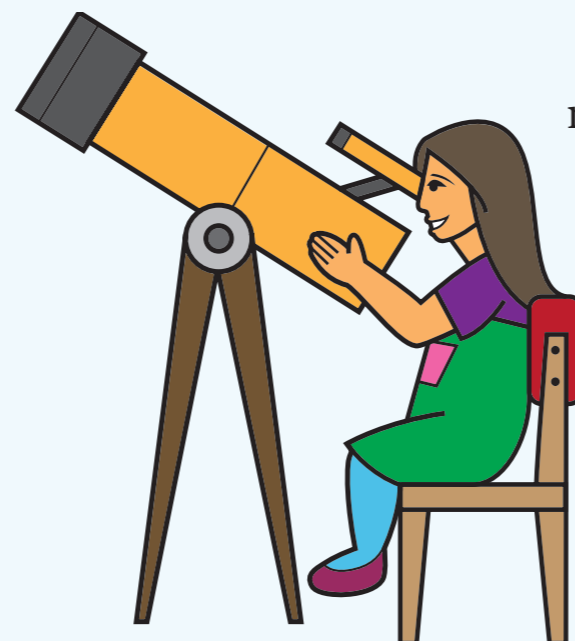
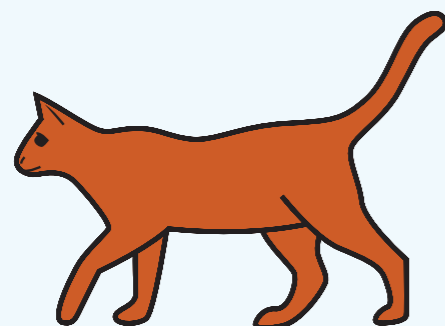
się interesuje.

ciężko pracowali.

będzie wywiad Zosi.

były problemy.

będzie tekst Helenki.

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

				
którym	którą	którym	którymi	
To jest projekt, którym zajmowaliśmy się ostatnio.	To jest pani Ania, z którą wymyśliśmy gazetkę.	To jest zdjęcie, pod którym wstawimy wywiad.	To są rodzice, z którymi zrobimy zdjęcia.	To są teksty, pod którymi będą nasze podpisy.

3. Uzupełnij zdania w czasie przeszłym według wzoru.

- (my) SKOŃCZYĆ
- 1) projekt, nad którym ostatnio
- (my) PRACOWAĆ
- w grupach.
- (my) WYKONYWAĆ
- 2) nawet takie zadania, z którymi problemy.
- (my) DODAC
- 3) więcej zdjęć, między którymi tekst.

- (ja) PRZYNIIEŚĆ
- 4) tekst, przed którym zdjęcie.
- (ja) NAPISAĆ
- 5) tekst o kosmosie, którym kiedyś.
- DAĆ
- 6) Franek wywiad, pod którym tekst z encyklopedii.

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

4. Uzupełnij zdania według wzoru.

- 1) Czytam dużo o piłkarzach, ...*którymi*... się interesuję.
- 2) Kasia siedzi przy biurku, nad wisi dużo ładnych zdjęć.
- 3) Poczekam na ciebie pod apteką, pod zawsze się spotykamy.
- 4) Piotr, z spędzam najwięcej czasu, właśnie wyjechał w góry.
- 5) Dzieci, zajmują się codziennie, są dziś wyjątkowo niegrzeczne.
- 6) Karol i Marek, z gram w piłkę, są w tym tygodniu chorzy.
- 7) Często odwiedzamy babcię, z razem pieczemy ciasta.
- 8) Dostałem w prezencie rower, jeżdżę codziennie do szkoły.

5. Wybierz poprawną formę.

- 1) To jest Zosia, **z którą**/z którym/z którymi często gramy w szachy.
- 2) Oto Azor, **którym**/która/którymi zajmujemy się od trzech lat.
- 3) Trenerzy, **z którymi**/z którym/z którą spotkałem się wczoraj, byli bardzo mili.
- 4) To szafka, **nad którym**/nad którą/pod którymi stoi pudełko z pamiątkami.
- 5) Odwiedziliśmy Piotra, **z którą**/którym/z którym lubimy oglądać filmy.
- 6) Muzeum, **którym**/która/z którym interesuje się Basia, jest niedaleko naszego domu.
- 7) Szkoła, **za którą**/za którym/przed którymi widzisz to duże boisko, jest najlepsza w mieście.

PORÓWNAJ:

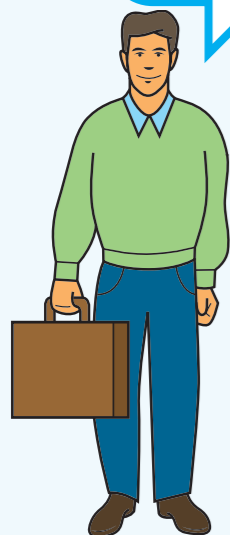
To jest Zosia. **Z Zosią** często gramy w szachy.

To jest Zosia, **z którą** często gramy w szachy.

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

6. Podpisz obrazki.

1) Do pracy jeżdżę tramwajem.

2) Do szkoły jeżdżę pociągiem.

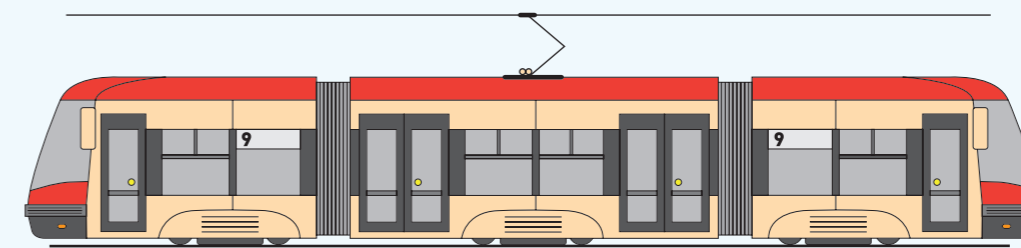
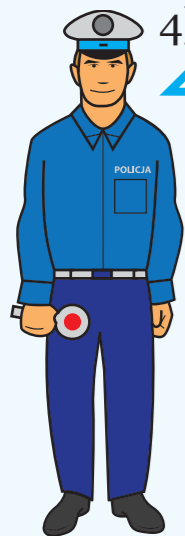
3) Na wakacje czasami latam samolotem.

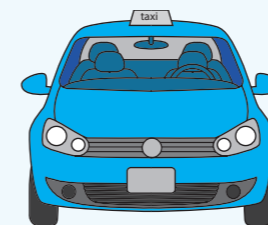
5) W pracy jeżdżę taksówką.

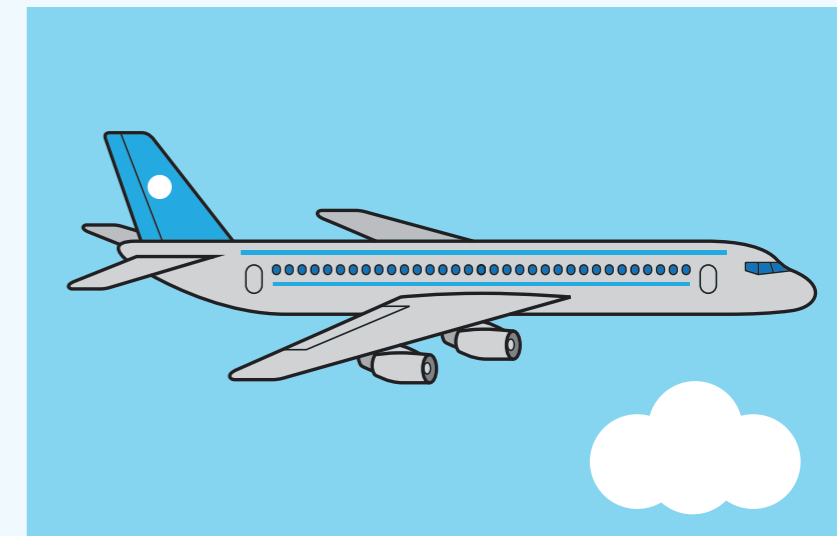
4) W pracy jeżdżę samochodem.

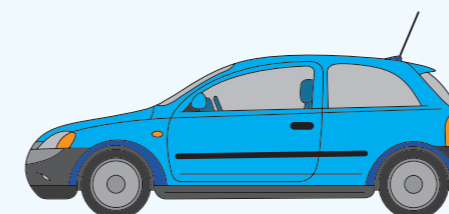
...To...jest...tramwaj,...którym...tata...jeździ...do...pracy. ...

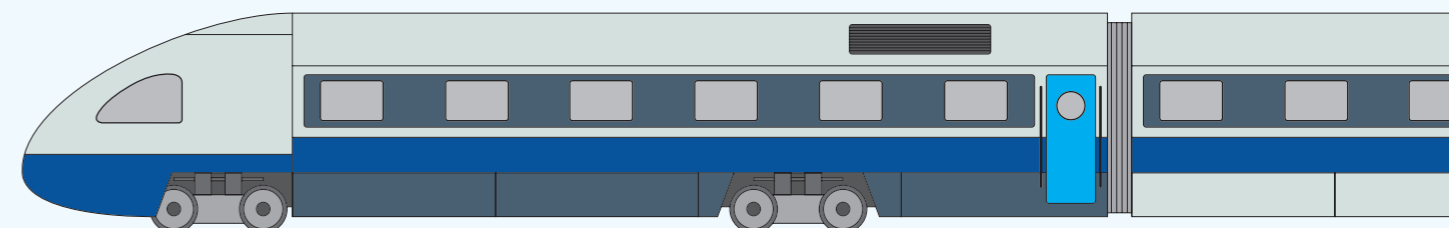
.....
.....
.....

.....
.....

.....
.....

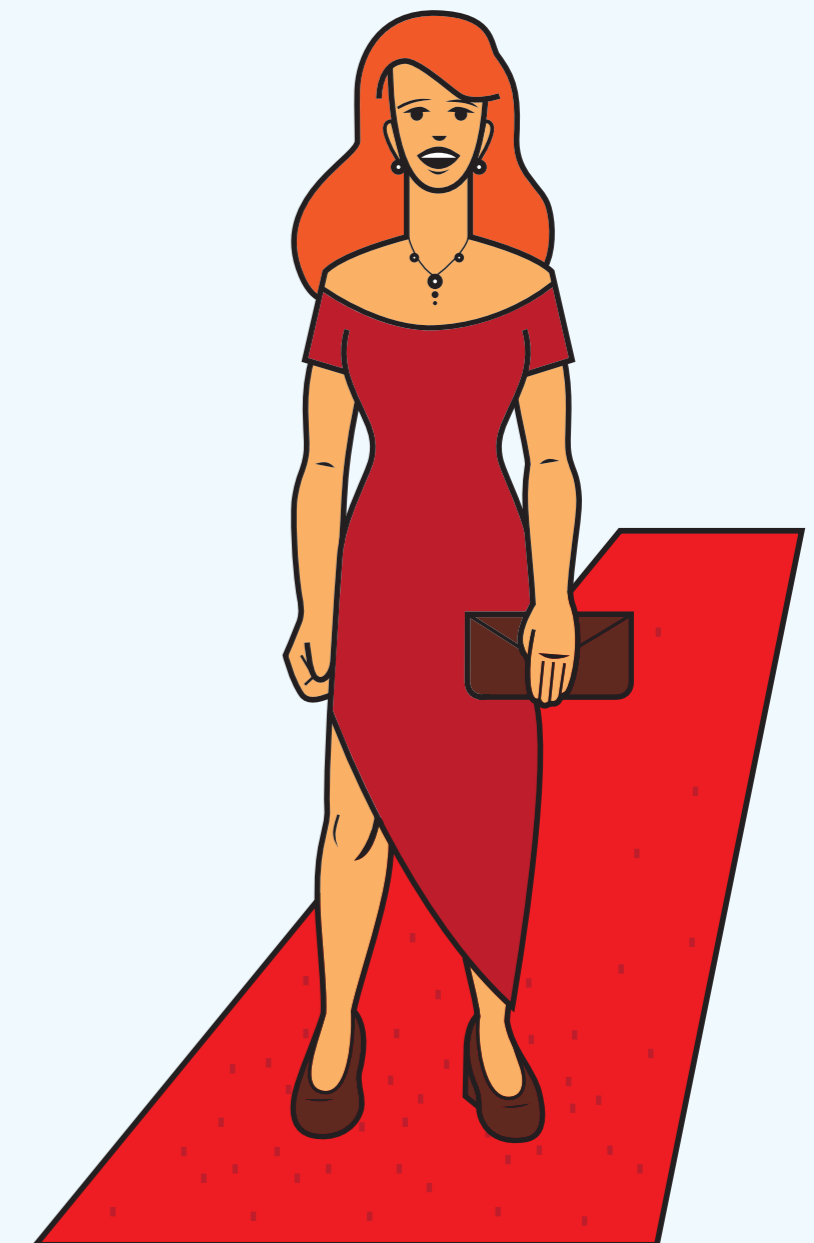
.....
.....

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

7. Uzupełnij zdania swoimi przykładami.

- 1) To jest kino, przed którym
-
- 2) Lubię ludzi, z którymi
-
- 3) To jest teatr, przed którym
-
- 4) Spotkałem się z kolegą, z którym
-
- 5) Przeprowadziliśmy wywiad z aktorką, z którą
-
- 6) Najczęściej spędzam czas z osobami, z którymi
-

- 7) To jest szkoła, za którą
-
- 8) Dziadek ma nowy rower, którym
-

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

8. Ułóż zdania według wzoru.

1) Wczoraj spotkałem się z Adamem. Z Adamem często gramy w szachy.

...Wczoraj...spotkałem...się...z...Adamem,...z...którym...

...często...gramy...w...szachy.

2) Lubię Marka i Pawła. Często gram z nimi w piłkę.

.....
.....

3) Napisaliśmy teksty. Pod tekstami umieściliśmy zdjęcia.

.....
.....

4) Pani Hanna jest interesującą aktorką. Przeprowadziłam wczoraj wywiad z panią Hanną.

.....
.....

5) To są nowe filmy. Interesuję się tymi filmami.

.....
.....

6) Odwiedziłyśmy stare i piękne miasto. Starym i pięknym miastem jest Kraków.

.....
.....

7) Mam starszą siostrę. Często się z nią spotykam.

.....
.....

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

9. Ułóż zdania.

1) z / którą / pani / jest / chora / rozmawialiśmy / bardzo
...Pani,...z...którą...rozmawialiśmy,...jest...bardzo...chora. ...

2) siedzi / kot / łóżko / moje / którym / pod / jest

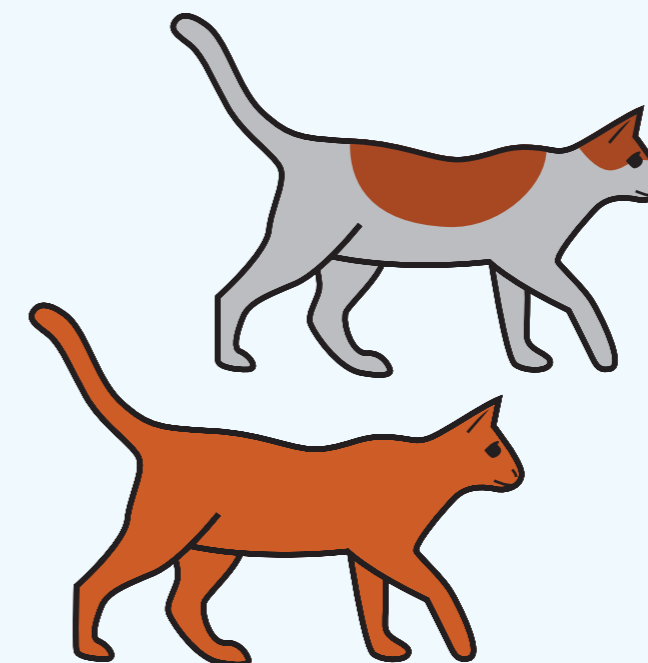
3) pałac / za / to / znajduje się / którym / jest / biblioteka

4) zdjęcie / zrobił / pod / Marek / się podpisał / którym

5) otworzyła / drzwi / Basia / za / nikogo / nie / było / którymi

6) z / kolegą / którym / z / dawno / nie / rozmawiałam /
 spotkałem się

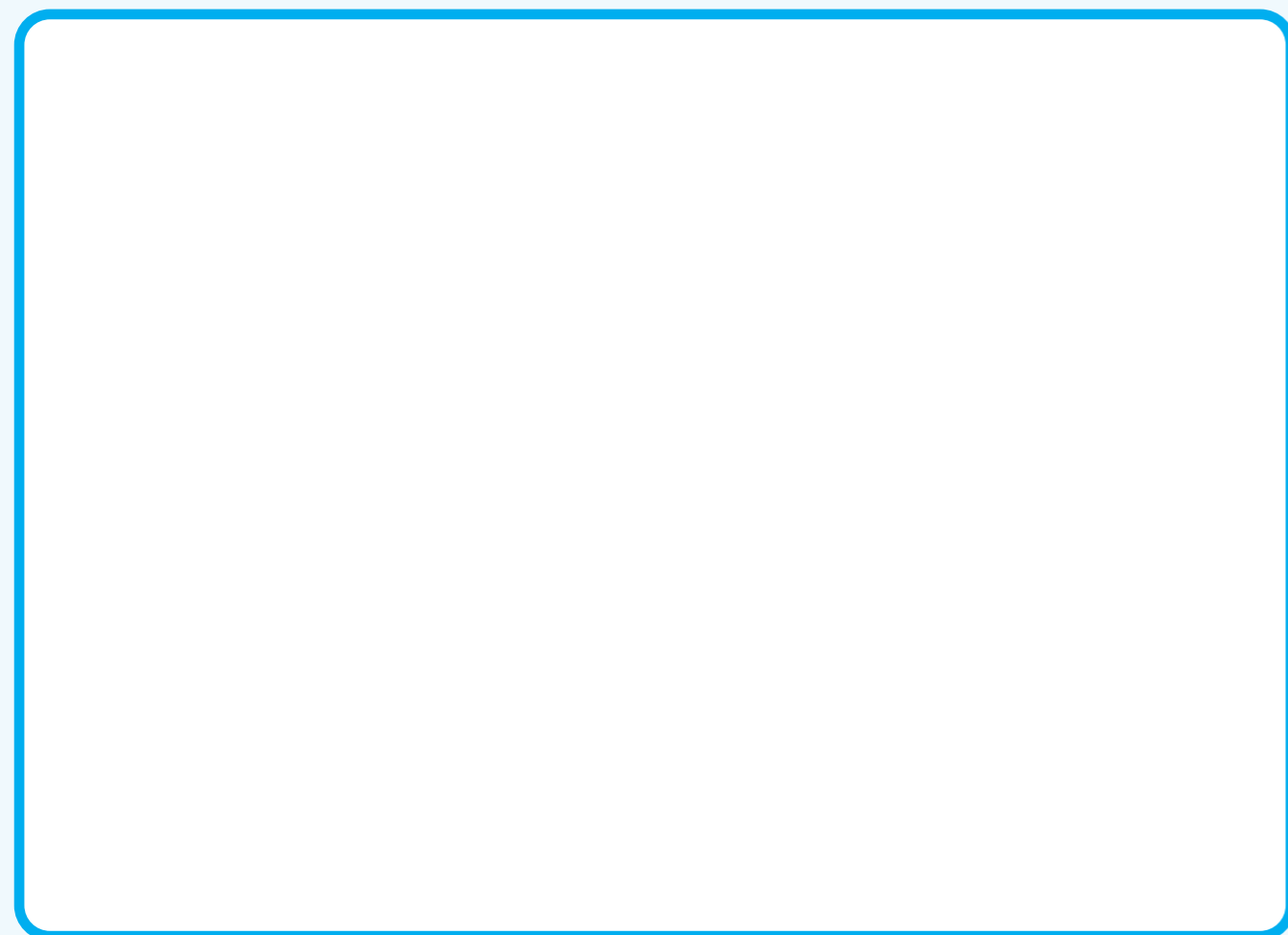
7) koleżanki / którymi / z / zaprosiła / najlepiej / się / rozumie

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

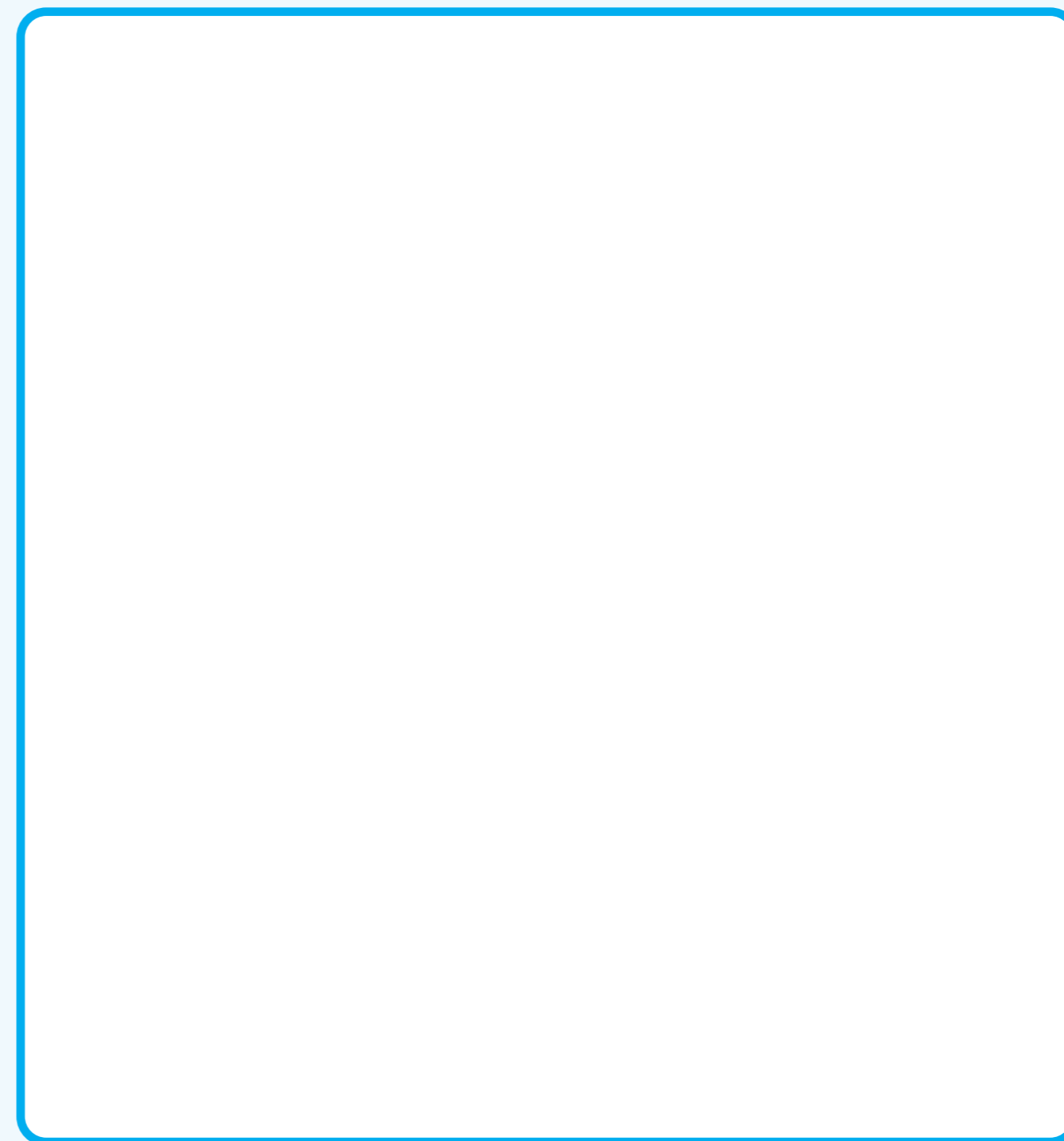
10. Narysuj i napisz według wzoru.

1) Robert jest piłkarzem. Robertem interesują się wszyscy dziennikarze.

*...Robert...jest...piłkarzem,...którym...interesują...się...
wszyscy...dziennikarze. ...*

2) Dziewczynka dostała rower. Rowerem jeździł jej dziadek.

.....
.....

Kończymy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

3) Spotkaliśmy się z Anią i Maćkiem. Często oglądamy filmy z Anią i Maćkiem.

.....
.....

4) Przyjechaliśmy nad morze. Nad morzem było mnóstwo turystów.

.....
.....

CZĘŚĆ IV

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

W szkole było spotkanie,
na którym obejrzelśmy
wydrukowaną gazetkę. Byliśmy
bardzo dumni z naszych dzieci.

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

Dzisiaj w szkole obejrzeliliśmy gazetkę, o której Helenka i Wojtek rozmawiali od dawna. W szkole było spotkanie, na którym dzieci opowiedziały o projekcie. Klasa zrobiła gazetkę, w której były teksty o zawodach przyszłości. Najpierw dzieci miały prezentację, po której rodzice dostali wydrukowaną gazetkę. Od razu otworzyliśmy stronę, na której były zdjęcia zrobione przez Helenkę. W środku gazetki był też wywiad, przy którym pomagaliśmy Wojtkowi. Tematy, o których pisały dzieci, były bardzo ciekawe. Po powrocie do domu gazetkę włożyliśmy do biurka, w którym trzymamy nasze pamiątki rodzinne. Byliśmy bardzo dumni z naszych dzieci. Zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać znajomym.

1. Odpowiedz na pytania.

1) Co obejrzel rodzice na spotkaniu?

...*Na...spotkaniu...rodzice...obejrzeli...gazetkę.*

2) Gdzie było spotkanie z rodzicami?

.....

3) Jaki był temat gazetki?

.....

4) Gdzie rodzice schowali gazetkę?

.....

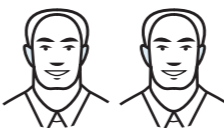

5) Komu rodzice opowiadają o projekcie?

.....

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

				
którym	której	którym	których	
To jest projekt, w którym dzieci pisały o zawodach przyszłości.	To jest pani Ania, o której często rozmawiamy.	To jest zdjęcie, przy którym wstawimy wywiad.	To są rodzice, o których dobrze myślimy.	To są teksty, na których ćwiczymy gramatykę.

2. Uzupełnij zdania.

- Dzisiaj w szkole tata obejrzał gazetkę, ...o...*której*... Helenka i Wojtek rozmawiali od dawna.
- W szkole było wydarzenie, dzieci opowiedziały o projekcie.
- Klasa zrobiła projekt, były teksty o zawodach przyszłości.
- W gazetce był wywiad, pomagaliśmy Wojtkowi.
- Tematy, pisały dzieci, były bardzo ciekawe.
- Rodzice włożyli gazetkę do biurka, trzymają pamiątki rodzinne.
- Stoliki, rozdawaliśmy gazetkę, pożyczaliśmy z biblioteki.

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

3. Napisz według wzoru.

1) piekarnia

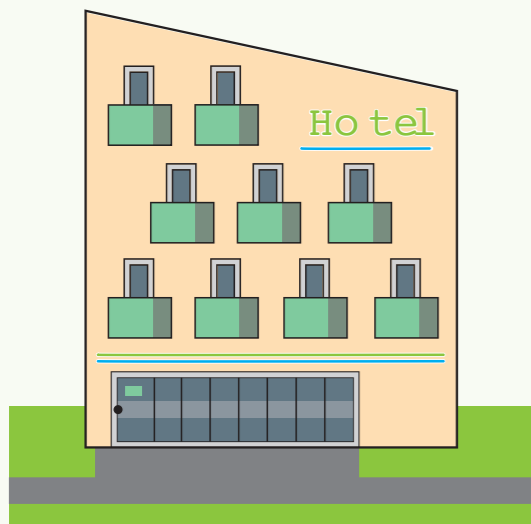
...Piekarnia...to...miejsce,...w...którym...kupujemy...pieczywo. ...

2) szkoła

.....
.....

3) szpital

.....
.....

4) kino

.....
.....

5) restauracja

.....
.....

6) teatr

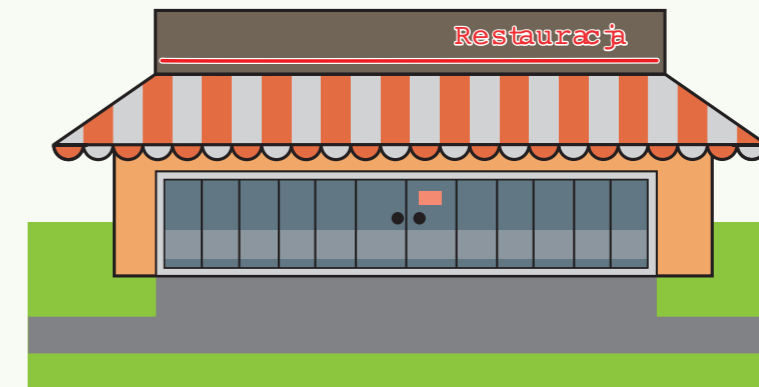
.....
.....

7) muzeum

.....
.....

8) hotel

.....
.....

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

4. Ułóż zdania według wzoru.

1) Piotrek jedzie na wakacje.

Na wakacjach Piotrek będzie pływał łódką.

*...Piotrek...jedzie...na...wakacje,...na...których...będzie...
...pływał...łódką. ...*

2) Pies długo chodził wokół drzewa.

Pies przy drzewie zakopał kość.

.....
.....

3) Pani Ania pojechała w góry.

W górach jest ulubione schronisko pani Ani.

.....
.....

4) Wieczorami dziadkowie opowiadali nam bajki.

Po bajkach szybko zasypialiśmy.

.....
.....

5) Helenka spotkała koleżankę.

Helenka rozmawiała z Wojtkiem o koleżance.

.....
.....

6) Strażak wszedł po drabinie na dach.

Na dachu był pożar.

.....
.....

7) Rodzice lubią chodzić do restauracji.

W restauracji można zjeść smaczną pizzę.

.....
.....

8) Jedź prosto do poczty.

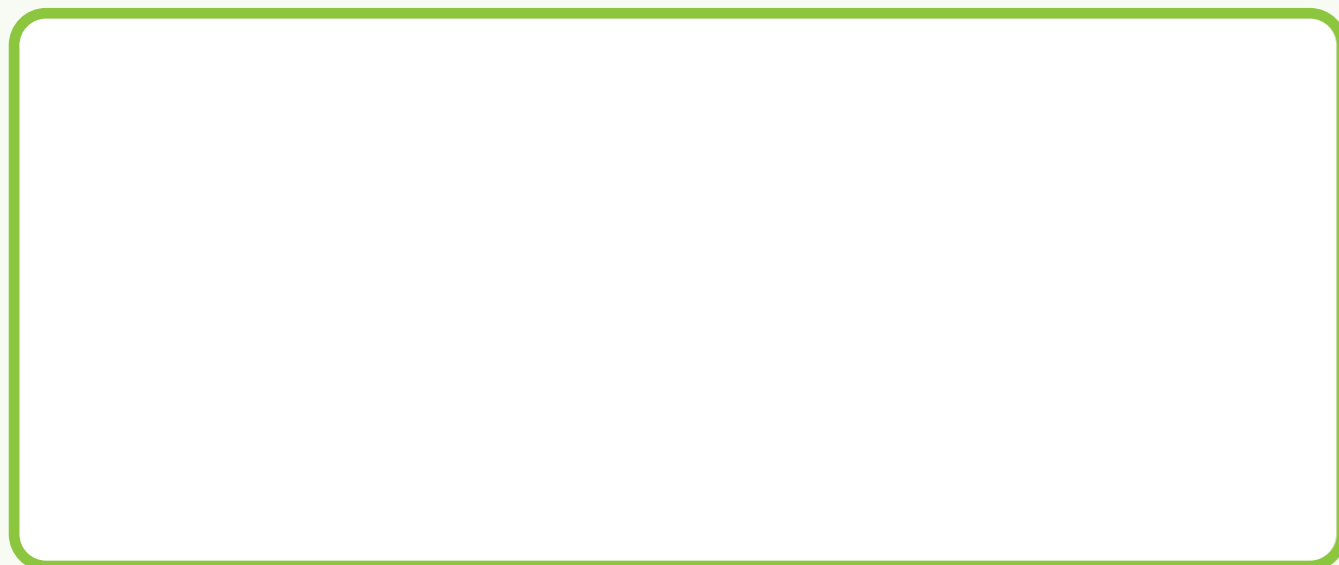
Przy poczcie skręć w lewo.

.....
.....

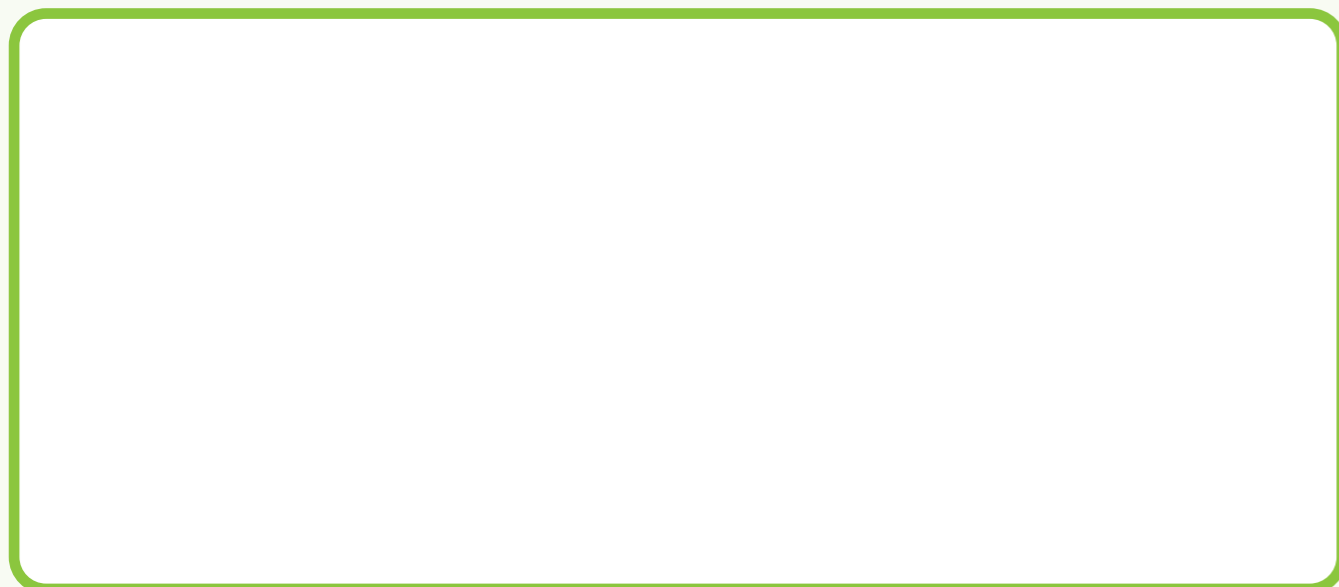
Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

5. Uzupełnij zdania i narysuj.

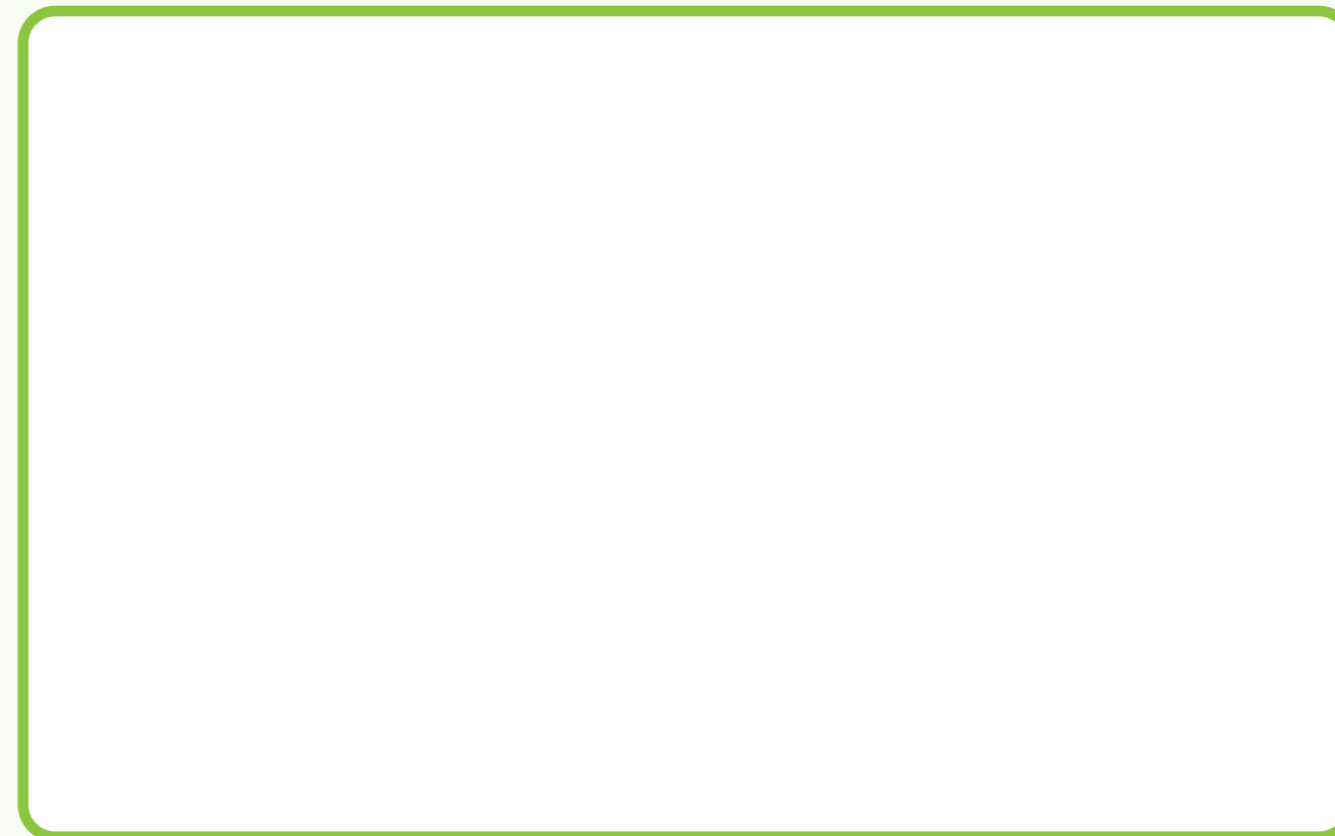
1) Narysuj dom, ...*w...którym*... mieszkasz.

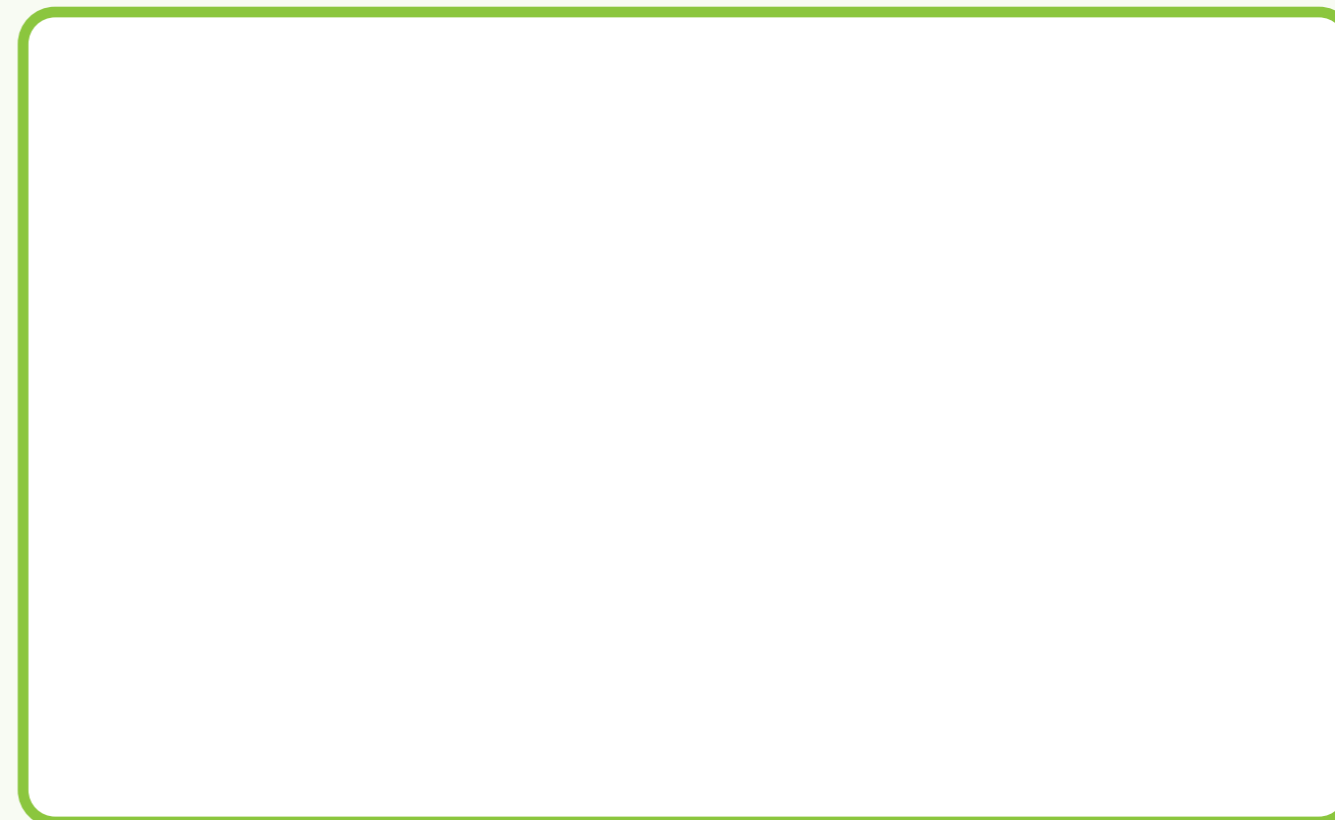
2) Narysuj szkołę, się uczycie.

3) Narysuj rolki, jeździ Wojtek.

4) Narysuj prezent, marzysz.

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

6. Ułóż zdania według wzoru.

1) paczkę / była / w której / bluza / dostałem / ładna

...Dostałem...paczkę,...w...której...była...ładna...bluza. ...

2) zimą / na których / jeżdżę / łyżwy / mam

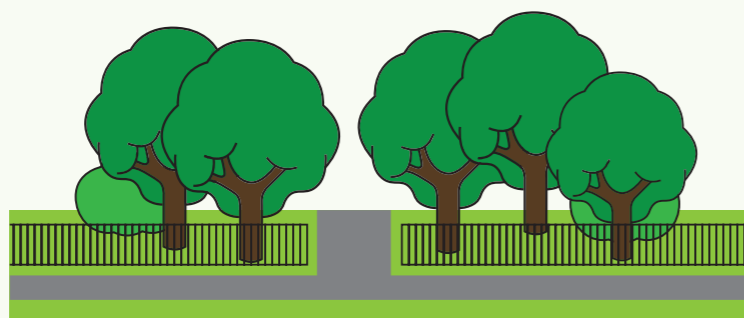
.....
.....

3) dużo / Marysia / podróżnika / czytała / o którym / spotkała

.....
.....

4) kolega / czuję się / przy którym / Marek / to / wspaniale

.....
.....

7. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Wyrazy z ramki mogą się powtarzać.

na, o, po, przy, w, którym, której, których

1) Zosia poznała kolegę, ...o...którym... opowiadał Wojtek.

2) Franek chce dostać skrzypce, marzy od zawsze.

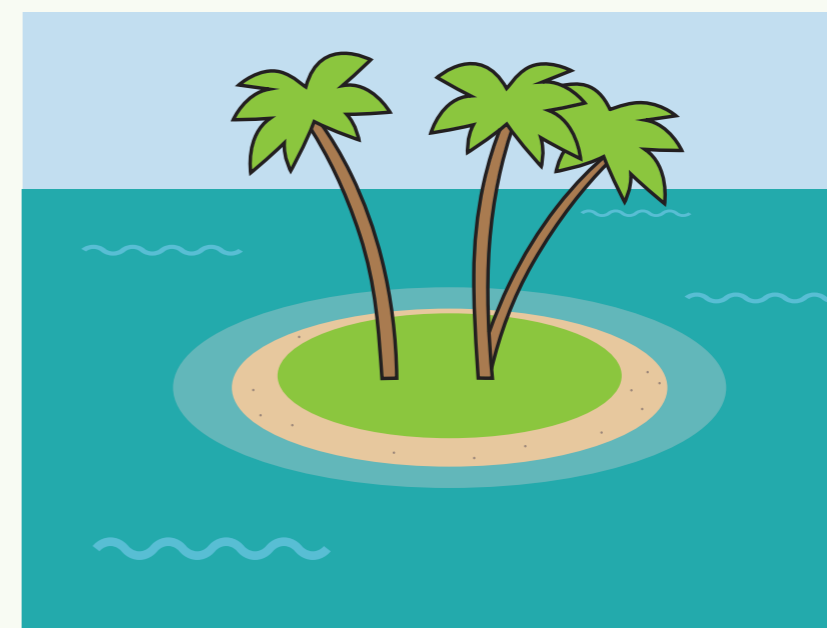
3) Turyści pojechali na wyspę, rosną palmy.

4) Marzec to miesiąc, jest pierwszy dzień wiosny.

5) Często odwiedzamy park, jest szkoła.

6) Czy znasz miasto, jest wieża Eiffla?

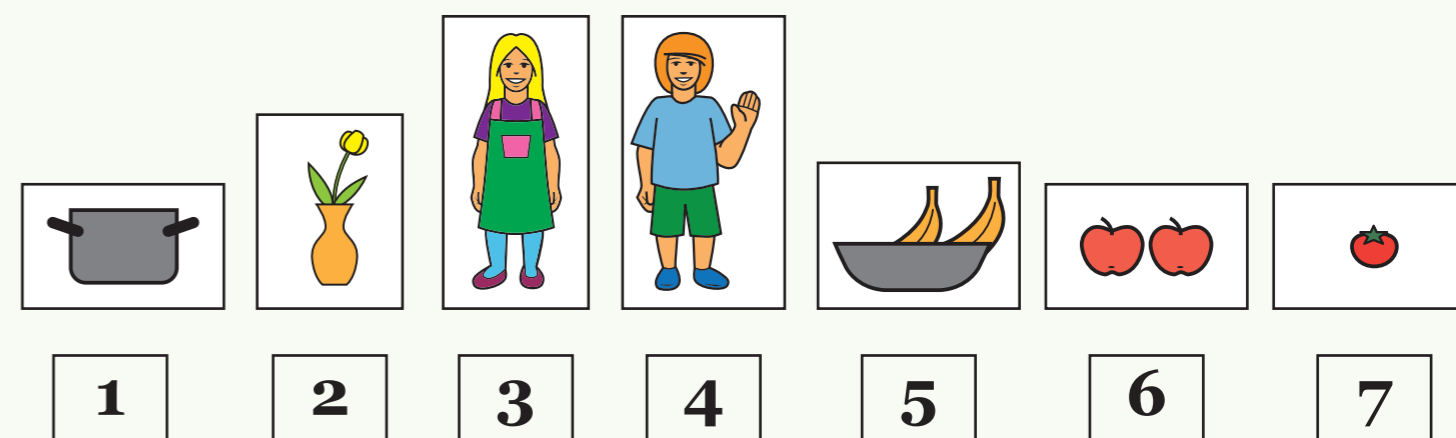
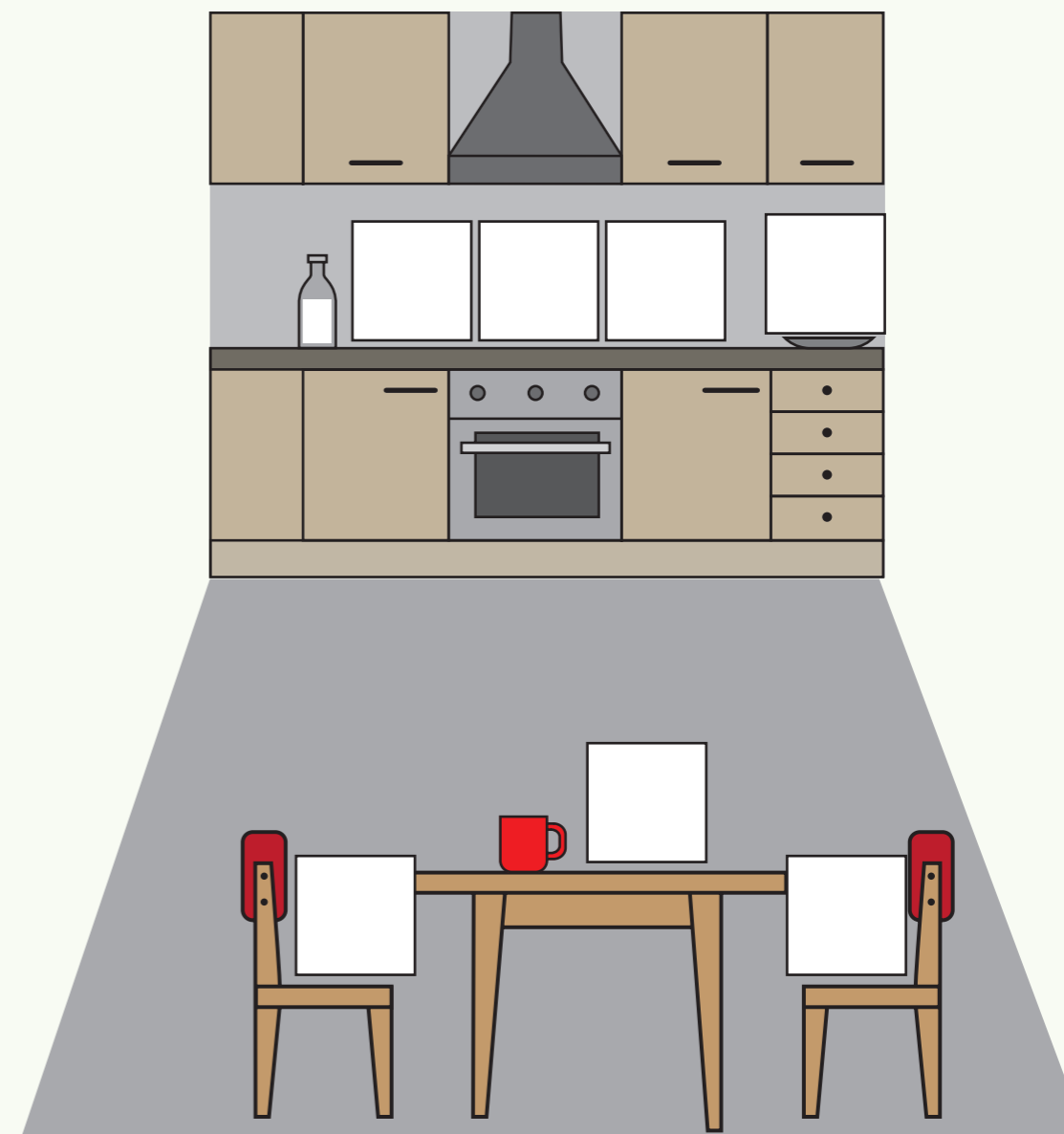
7) Tata kupił gitarę, uczy się grać.

Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

8. Uzupełnij zdania i ponumeruj puste miejsca.

To nasza kuchnia. Po prawej stronie jest stół, przy ...*którym*... siedzą Wojtek i Helenka. Na stole stoi wazon, w jest kwiatek. Po lewej stronie są szafki i kuchenka. Szafki mają blat, na są butelka z mlekiem, jabłko, miska, talerz. Kuchenka, na stoi garnek, jest na środku. Przy garnku jest miska, w są banany. Na końcu blatu jest talerz, na leży pomidor. Z drugiej strony jest butelka z mlekiem, przy leżą dwa jabłka.

CZĘŚĆ V

Powtórzenie

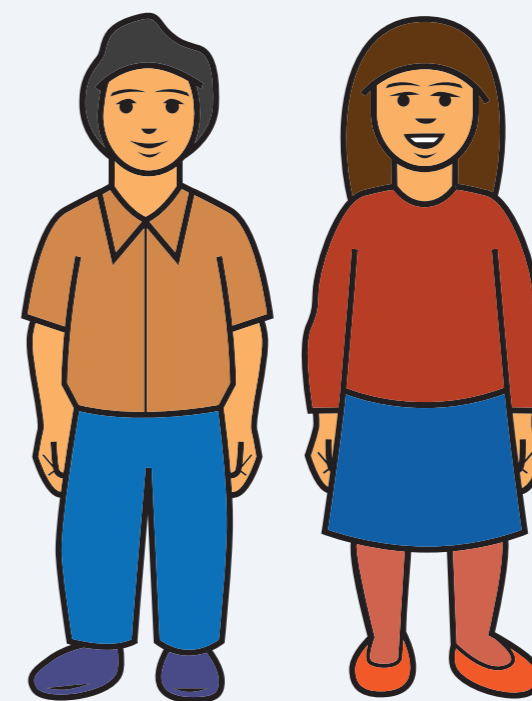
Który?

Którego?

O których?

Z którą?

Które?

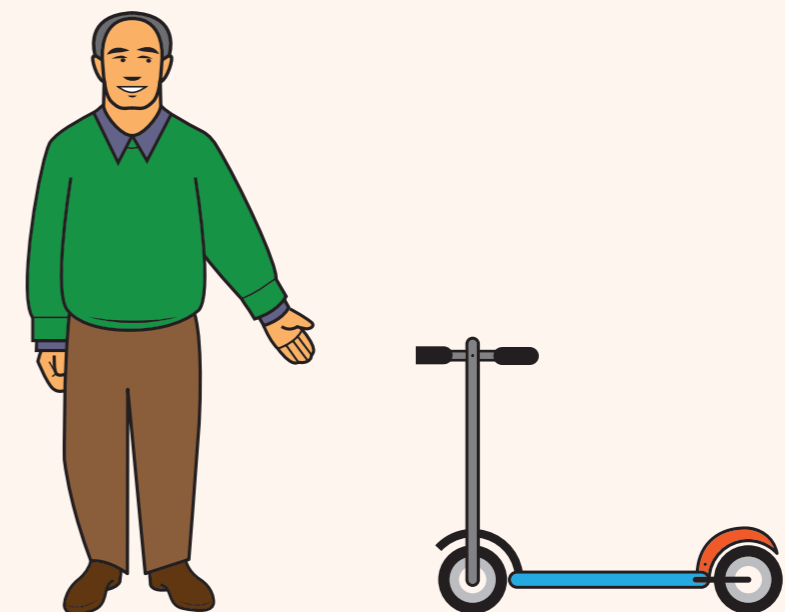

Powtórzenie

1. Uzupełnij zdania odpowiednią formą wyrazu *który*.

- 1) W kinie, do ...*którego*... przyszedłem na film, spotkałem chłopca, mieszka blisko nas.
- 2) Chłopcy, chodzą do 4 klasy, razem z dziewczynami, chodzą do 3 klasy, przygotowali świąteczne przedstawienie.
- 3) Wczoraj na stadionie, jest po drugiej stronie miasta, były zawody, w wystartowały Zosia i Helenka.
- 4) Wojtek, gra na skrzypcach, i Hania, gra na gitarze, występują w klasowej orkiestrze.
- 5) Po meczu, wygrałyśmy, zgubiłam opaskę, dostałam od dziadka.

- 6) Na dworcu stały dwa pociągi: towarowy, w był węgiel, i osobowy, jechał do Szczecina.
- 7) Pojechaliśmy na wakacje z kolegami, wcześniej nie wspinali się po tak wysokich górach, po chcieliśmy chodzić.
- 8) W pokoju jest biurko, na trzymamy akwarium, w hodujemy rybki.
- 9) W książce, nie mogę znaleźć, jest zadanie, muszę rozwiązać do szkoły.
- 10) Dziadek lubi jeździć na hulajnodze, dostał od babci, z ostatnio świętowali rocznicę ślubu.

Powtórzenie

2. Połącz zaznaczone zdania z tekstu i przepisz.

(1) Klasa robiła projekt. Do klasy chodzą Wojtek i Helenka.

(2) Dzieci miały zrobić gazetkę. Tematem gazetki były zawody przyszłości. Klasa podzieliła się na zespoły. Każdy zespół miał inne zadanie.

(3) Zespół miał zrobić zdjęcia i wywiad. W zespole był Wojtek.

Zadania były bardzo ciekawe.

(4) Dzieci miały różne problemy. Problemy udało się rozwiązać dzięki współpracy. Dzieci dużo się nauczyły: przeprowadzać wywiady, robić zdjęcia, projektować gazetkę.

(5) Na koniec projektu dzieci zaprosiły rodziców. Rodzice mogli obejrzeć wydrukowaną gazetkę. Wszystkim podobała się praca metodą projektową.

(6) Pani Ania zapowiedziała kolejne zadania. Kolejne zadania też będą wykonywane tą metodą.

1) ...Klasa,...do...której...chodzą...Wojtek...i...Helenka,...robiła ...
... projekt. ...

2)
.....
.....

3)
.....
.....

4)
.....
.....

5)
.....
.....

6)
.....
.....

Powtórzenie

3. Uzupełnij zdania i rozwiąż zagadki.

1) To miesiąc, ...*który*... jest przed grudniem, ale ...*który*... jest po czerwcu.

To miesiąc, zaczyna się szkoła.

→ Miesiąc, mowa, to

2) To owoc, jest żółty i trzeba obrać przed zjedzeniem. Rośnie w grupach, nazywamy kiściami.

→ Owoc, mowa, to

3) To pojazd, lata, ale nie ma skrzydeł. Ma dużą okrągłą powłokę, pod jest kosz, w mogą siedzieć pasażerowie.

→ Pojazd, mowa, to

4) W domu, ma trzy piętra, mieszkają pani Alina, pani Basia, pani Celina. Panie mają psa, kota i papugę. Każda pani mieszka na innym piętrze.

Pani Alina mieszka na pierwszym piętrze.

Pani, mieszka najniżej, ma zwierzę, musi wychodzić na spacer.

Pani, ma kota, mieszka pod panią, zwierzę ma skrzydła.

Pani, ma papugę, mieszka na piętrze.

Imię pani, mieszka na drugim piętrze, zaczyna się na literę, jest trzecia w alfabecie.

Która pani mieszka na piętrze 1, która na 2, a która na 3?

Jakie zwierzę ma każda z pań?

3 p.	pani	zwierzę:
2 p.	pani	zwierzę:
1 p.	pani	zwierzę:

Odpowiedzi

I. Projekt, który robimy razem

- 1) *NIE* 2) TAK 3) NIE 4) TAK 5) NIE 6) NIE 7) NIE
- 1) *Pierwsza grupa napisze tekst, który wstawimy na stronę tytułową.* Czwarta grupa wymyśli tytuły, które będą na początku tekstów. Podzielimy się na zespoły, które przygotowują różne teksty i zdjęcia. W klasie zaczynamy projekt, który będziemy robić w grupach. Cały projekt obejrzą rodzice, którzy dostaną gazetki w szkole.
- 1) *Podzielimy się na zespoły. Zespoły przygotowują różne teksty i zdjęcia.* 2) Pierwsza grupa napisze tekst. Tekst wstawimy na stronę tytułową. 3) Trzecia grupa zrobi zdjęcia. Zdjęcia będą obok tekstów. 4) Druga grupa przeprowadzi wywiady. Wywiady będą w środku gazetki. 5) Czwarta grupa wymyśli tytuły. Tytuły będą na początku tekstów. 6) Cały projekt obejrzą rodzice. Rodzice dostaną gazetki w szkole. 7) Będziemy robić gazetkę. Gazetkę wydrukujemy.
- 1) *mieliśmy*, robiliśmy 2) wymyśliła, wydrukowała 3) przedstawiliśmy, daliśmy 4) napisała, wstawiła 5) przeprowadziła, były 6) zrobiła, były 7) obejrżeli, dostali 8) wymyśliła, były
- 1) *które* 2) który 3) która 4) które 5) którzy 6) które
- 1) *dziennikarz* 2) książka 3) klasy 4) morze 5) aktorami 6) park 7) boisko
- 1) *który* 2) która 3) który 4) która 5) które 6) którzy
- 1) *Kanapki, które robi mama, są pyszne. Mama robi kanapki, które są pyszne.* 2) Wiersze, które napisał ten poeta, są nudne. Ten poeta napisał wiersze, które są nudne. 3) Książki, które opowiadają o podróżach, czyta dziadek. Dziadek czyta książki, które opowiadają o podróżach. 4) Zdjęcia, które są w salonie, zrobił tata. Tata zrobił zdjęcia, które są w salonie. 5) Tekst, który napisała Helenka, trafił do gazety. Do gazety trafił tekst, który napisała Helenka. 6) Uczniowie, którzy są wysocy, grają w koszykówkę. W koszykówkę grają uczniowie, którzy są wysocy. 7) Wycieczka,

która będzie za tydzień, zapowiada się ciekawie. Za tydzień będzie wycieczka, która zapowiada się ciekawie.

- 1) *Dzieci, które grają w piłkę, są uśmiechnięte.* 2) Superbohater, który nosi czerwony strój, złapał złodzieja. 3) Astronauci, którzy wylądowali na Księżycu, trzymają flagę. 4) Piosenkarka, która śpiewa na scenie, trzyma na ramieniu papugę.
- 1) *która*, który 2) które, którzy 3) który, które 4) które, które

II. Problemy, których się nie spodziewałem

- 1) *Helenka* 2) babcia 3) w zeszycie 4) u babcia 5) z panią Hanią
- 1) *Muszę zrobić wywiad z panią Hanią, której nie znam.* Przygotowałem pytania w zeszycie, którego teraz nie mogę znaleźć. Helenka zabrała mi aparat, którego potrzebuję do zdjęć. Byłem u dziadków, których dawno nie widziałem. Aparat pożyczyła mi babcia, u której zrobiłem kilka zdjęć.
- 1) *którego nie lubi.* 2) której nie zna. 3) którego nie może znaleźć. 4) których dawno nie widział. 5) których nauczył się na pamięć.
- 1) *którego* 2) której 3) którego 4) których 5) których 6) którego 7) której
- 1) *obok* 2) u 3) bez 4) z 5) do 6) od
- 1) *restauracja, do której* 2) szkoła, do której 3) sklep, do którego 4) hotel, do którego 5) biblioteka, do której 6) apteka, do której
- 1) *Helenka zabrała aparat, którego potrzebuje Wojtek.* 2) Wojtek dostał zadanie, którego nie lubi. 3) Muszę zrobić wywiad z panią Hanią, której nie znam. 4) Dzieci przygotowały pytania w zeszycie, którego nie mogą znaleźć. 5) W sobotę byliśmy u dziadków, których dawno nie widzieliśmy. 6) Pożyczyłeś aparat od kolegi, u którego zrobiłeś kilka zdjęć. 7) Ułożyliście pytania, których nauczyliście się na pamięć.
- 1) *długopisu, którego* 2) piłki, której 3) okularów, których 4) chłopców, których

5) muzeum, którego 6) psa, którego 9. 1) *której*, którego 2) których 3) której 4) których 5) którego

- 1) *To jest nowy samochód, którego potrzebuje taksówkarz.* To jest mocna kawa, której potrzebuje pani Ania. To jest skradziony rower, którego szuka policjant. To jest duży hotel, obok którego pracuje dziennikarka. To jest szkoła, do której chodzi codziennie nauczyciel.

III. Kończyliśmy projekt, nad którym ciężko pracowaliśmy

- 1) *nad którym*, z którymi, przed którym, między którymi, z którym, pod którym, którym
- 1) *Uczniowie wykonywali nawet takie zadania, z którymi były problemy.* 2) Wojtek chce dodać więcej zdjęć, między którymi będzie tekst Helenki. 3) Zosia przyniosła zdjęcie profesora, z którym przeprowadziła wywiad. 4) Franek proponuje wstawić tekst z encyklopedii, nad którym będzie wywiad Zosi. 5) Chłopiec napisał tekst o kosmosie, którym się interesuje. 6) Uczniowie kończą już projekt, nad którym ciężko pracowali.
- 1) *Skończyliśmy, pracowaliśmy* 2) Wykonywaliśmy, były 3) Dodaliśmy, wstawiliśmy 4) Przyniosłem/Przyniosłam, wstawiłem/wstawiłam 5) Napisałem, interesowałem 6) dał, wstawił
- 1) *którymi* 2) którym 3) którą 4) którym 5) którymi 6) którymi 7) którą 8) którym
- 1) *z którą* 2) którym 3) z którymi 4) nad którą 5) z którym 6) którym 7) za którą
- 1) *To jest tramwaj, którym tata jeździ do pracy.* To jest samolot, którym dziadek czasami lata na wakacje. To jest samochód, którym policjant jeździ w pracy. To jest taksówka, którą taksówkarz jeździ w pracy. To jest pociąg, którym pani Ania jeździ do szkoły.
- 1) *Wczoraj spotkałem się z Adamem, z którym często gramy w szachy.* 2) Lubię Marka i Pawła, z którymi często gram w piłkę. 3) Napisaaliśmy teksty, pod którymi umieściliśmy zdjęcia. 4) Pani Hanna, z którą przeprowadziłam wczoraj

wywiad, jest interesującą aktorką. 5) To są nowe filmy, którymi się interesuję. 6) Odwiedziliśmy stare i piękne miasto, którym jest Kraków. 7) Mam starszą siostrę, z którą się często spotykam.

- 1) *Pani, z którą rozmawialiśmy, jest bardzo chora.* 2) Łóżko, pod którym siedzi kot, jest moje. 3) To jest pałac, za którym znajduje się biblioteka. 4) Marek zrobił zdjęcie, pod którym się podpisał. 5) Basia otworzyła drzwi, za którymi nikogo nie było / za którymi nie było nikogo. 6) Spotkałem się z kolegą, z którym dawno nie rozmawiałem. 7) Zaprosiła koleżanki, z którymi najlepiej się rozumie / z którymi rozumie się najlepiej.
- 1) *Robert jest piłkarzem, którym interesują się wszyscy dziennikarze.* 2) Dziewczynka dostała rower, którym jeździł jej dziadek. 3) Spotkaliśmy się z Anią i Maćkiem, z którymi często oglądaliśmy filmy. 4) Przyjechaliśmy nad morze, nad którym było mnóstwo turystów.

IV. Dzieci zrobiły projekt, o którym lubimy opowiadać

- 1) *Na spotkaniu rodzice obejrżeli gazetkę.* 2) Spotkanie z rodzicami było w szkole. 3) Tematem gazetki były zawody przyszłości. 4) Rodzice schowali gazetkę w biurku, w którym trzymają pamiątki rodzinne. 5) Rodzice opowiadają o projekcie znajomym.
- 1) *o której* 2) na którym 3) w którym 4) przy którym 5) o których 6) w którym 7) przy których
- 1) *Piekarnia to miejsce, w którym kupujemy pieczywo.* 2) Szkoła to miejsce, w którym się uczymy. 3) Szpital to miejsce, w którym się leczymy. 4) Kino to miejsce, w którym oglądamy filmy. 5) Restauracja to miejsce, w którym jemy (dobre potrawy). 6) Teatr to miejsce, w którym oglądamy spektakle. 7) Muzeum to miejsce, w którym oglądamy wystawy/eksponaty. 8) Hotel to miejsce, w którym śpimy/nocujemy w podróży.
- 1) *Piotrek jedzie na wakacje, na których będzie pływał łódką.* 2) Pies

Odpowiedzi

długo chodził wokół drzewa, przy którym zakopał kość. 3) Pani Ania pojechała w góry, w których jest jej ulubione schronisko.

4) Wieczorami dziadkowie opowiadali nam bajki, po których szybko zasypialiśmy. 5) Helenka spotkała koleżankę, o której rozmawiała z Wojtkiem. 6) Strażak wszedł po drabinie na dach, na którym był pożar. 7) Rodzice lubią chodzić do restauracji, w której/ w których można zjeść smaczną pizzę. 8) Jedź prosto do poczty, przy której skręć w lewo.

5. 1) *w którym* 2) w której 3) na których 4) o którym

6. 1) *Dostałem paczkę, w której była ładna bluza.* 2) Mam łyżwy, na których jeżdżę zimą. 3) Marysia spotkała podróżnika, o którym dużo czytała. 4) Marek to kolega, przy którym czuję się wspaniale.

7. 1) *o którym* 2) o których 3) na której 4) w którym 5) przy którym 6) w którym 7) na której

8. 1) *którym* 2) którym 3) którym 4) której 5) której 6) którym 7) której

V. Powtórzenie

1. 1) *którego*, który 2) którzy, które 3) który, których 4) który, która 5) który, którą 6) którym, który 7) którzy, których 8) którym, którym 9) której, które 10) którą, którą

2. 1) *Klasa, do której chodzą Wojtek i Helenka, robiła projekt.* 2) Dzieci miały zrobić gazetkę, której tematem były zawody przyszłości. 3) Zespół, w którym był Wojtek, miał zrobić zdjęcia i wywiad. 4) Dzieci miały różne problemy, które udało się rozwiązać dzięki współpracy. 5) Na koniec projektu dzieci zaprosiły rodziców, którzy mogli obejrzeć wydrukowaną gazetkę. 6) Pani Ania zapowiedziała kolejne zadania, które też będą wykonywane tą metodą.

3. 1) który, w którym, o którym, wrzesień 2) który, który, które, o którym, banan 3) który, którą, którym, o którym, balon 4) który, która, z którym, która, której, która, trzecim/najwyższym, która, która; piętro 1 – pani Alina, pies, piętro 2 – pani Celina, kot, piętro 3 – pani Basia, papuga

ISBN: 978-83-65981-98-1 (całość)
ISBN: 978-83-66534-07-0 (część 6)